

Zapadna soglasnost za Ženevo

Koncem meseca oktobra se bodo v Ženevi sestali zunanji ministri štirih velesil, da v smislu sestanka »velikih štirih«
nadaljujejo razpravo o nerešenih vprašanjih med Vzhodom in Zapadom. Za to konferenco vlada razumljivo povsod veliko zanimanje in so v polnem teku tudi že priprave.

V ospredju sestanka bodo vprašanja Nemčije, razorožitve in skupne varnosti. Zapad polaga največjo važnost ravno na vprašanje Nemčije, kjer pa se je po obisku vladnih delegacij tako Zapadne kot tudi Vzhodne Nemčije v Moskvi marsikaj spremenilo. Zato so se trije zunanji ministri Amerike, Anglije in Francije sestali na posebnem posvetovanju v New Yorku, kjer so se po dvodnevem razpravljanju sporazumeli o skupnem nastopanju v Ženevi.

Najprej je izgledalo, da so si na Zapadu precej needini v gledanju na posamezna vprašanja, o katerih bodo razpravljali v Ženevi, končno pa jim je le uspelo doseči enotno mnenje, s katerim se hočejo srečati z Molotovom. Kakšna presenečenja pripravlja sovjetski zunanji minister, njegovim kolegom na Zapadu še ni znano,

Francova Španija hoče v OZN

Stalni španski opazovalec pri Organizaciji združenih narodov, de Erice, je obiskal generalnega tajnika Hammarskjölda ter mu uradno izjavil, da se Španija poteguje za članstvo pri Združenih narodih. Ameriški pooblaščenec pri Združenih narodih, Cabot Lodge, je po uradni predložitvi prošnje izjavil, da bo Amerika kandidaturu Španije podprla.

Nov program nove vlade v Argentini

Po padcu diktatorja Perona so se po vsej Argentini začele čistke. Številne slike Perona in njegove umrle žene Evite so našle zadnje pribežališče na grmadi. Številni kipi obeh bivših državnikov so bili razbiti pod navdušenjem revolucionarjev. Poleg tega so takoj pričeli s preimenoivanjem številnih cest, trgov in mest ter provinc, ki so nosila imena Perona in Evite. Začele pa so se tudi masovne aretacije Peronovih pristašev. Mnogo političnih jetnikov, ki so bili v času Peronove vlade obsojeni, so bili sedaj izpuščeni na svobodo. Vrhovni poveljnik uporniških sil in novi provizorični predsednik general Lonardi je vkorakal v glavno mesto Buenos Aires, kjer je sestavil novo vlado. Del nove vlade tvorijo generali, del pa civilne osebe, ki doslej v političnem življenju niso stale v ospredju.

Program nove argentinske vlade obsega 4 točke: 1. predvideva zopetno obnovo ustave, 2. do spomladi je treba izvesti nove svobodne in splošne volitve, 3. popolno svobodo tiska in 4. popolno svobodo sindikatov, ki naj ščitijo interese delavcev, ne pa vlade, kot je bilo to v času diktature Perona.

Novi predsednik Argentine je bil ob svojem prihodu v Buenos Aires navdušeno sprejet. Enaindvajset topovskih salvu mu je zagrmelo v pozdrav. Vendar vlada kljub vsemu navdušenju še nima trdnih tal, ker so v delavskih okrožjih mest še številne demonstracije za Perona. Vendar te demonstracije ne morejo dosti škoditi, ker ima nova vlada v svojih rokah vso vojaško silo.

Peron in njegov adjutant major Cialcetta se še vedno nahajata na paragvajski topniški ladji, ki je zasidrana v pristanišču Buenos Airesa. Bodoča usoda strmoglavljenega predsednika je še vedno nejasna. Govori se, da bo Peron odpoval v Švi-

sporazumeli pa so se, da bi za doseglo združene Nemčije eventualno ponudili osnivanje evropskega varnostnega sistema, kateremu bi se pridružile vse državne članice zapadnoevropske varnostne skupnosti ter varšavskega pakta.

Na ženevski konferenci bodo k obravnavanju nemškega vprašanja pritegnili tudi zastopnike Zapadne in Vzhodne Nemčije, kjer pa je pričakovati gotova nesoglasja, ker zapadne velesile izrecno poudarjajo, da prej kot slej priznavajo samo zapadnonemško vlado kot upraviče-

Prvi vojaški oddelki so korakali na Dunaju

Zadnji ponedeljek je doživel Dunaj prvo paradno nove avstrijske vojaščine. V okviru velike slavnosti je ob zvokih avstrijskih koračnic korakal po dunajskih cestah prvi oddelk mejne zaščite, ki je bil kot prva garnizija avstrijske vojaščine premiščen na Dunaj. To je bila po sedemnajstih letih prva parada avstrijske vojske, zato so se tudi tisoči Dunajčanov zbrali ob cestah, da vidijo in se po stari tradiciji navdušujejo ob korakajočih vojaki.

Na Heldenplatzu, kjer so se zbrali številni predstavniki vlade, parlamenta in javnega življenja, so se prvi oddelki mejne zaščite predstavili zveznemu prezidentu (ki je po ustavi hkrati tudi vrhovni poveljnik vojaščine), zveznemu kanclerju in podkanclerju.

Ob priložnosti prve vojaške parade sta imela zvezni prezident dr. Körner in kancler Raab kratke nagovore vojakom. Prezident Körner je med drugim pouda-

no, govoriti v imenu Nemčije. Na drugi strani priznava Sovjetska zveza oba dela Nemčije kot suvereni državi.

Glede tehničnih vprašanj konference med Zapadom in Vzhodom ni nesoglasij in so se sporazumeli, da bo tajništvo konference prevzela Sovjetska zveza, predsedstvo pa bodo stalno menjali. Po izjavi Molotova bo konferenca trajala dva do tri tedne.

Posebej pa poudarjajo, da je združitev Nemčije ključ do vsake evropske varnostne skupnosti.

Avstrija je miroljubna dežela in si želi prijateljstvo z vsemi svojimi sosedi, z vsemi deželami in narodi. Vaše orožje nikdar ne bo izrabljeno v to, da bi motilo mir. Z vso odločnostjo pa se bo dvignilo proti tistemu, ki bi skušal ogroziti mir v deželi. Neoborožen tudi najbolj mirni ne more ostati, toda vaša naloga bo vedno le obramba in nikdar napad.

Kancler Raab je najprej naglasil, da zapuščajo Avstrijo zadnji oddelki zasedbenih sil in da se s prihodom prvih avstrijskih vojakov na Dunaj najbolj očitno simbolizira popolna osvoboditev Avstrije. Hkrati pa Avstrija s tem tudi poudarja, da je spet sama prevzela zaščito svojega državnega ozemlja in svojih meja. Izjavil je, da bodo prvi letniki vpoklicani prihodnje leto, potem pa apeliral na vojake: Ljudstvo pričakuje, da bo v vas našlo prijatelje in pomočnike. Avstrijska vojska ne sme biti samonamen in vojaško igračkarije, marveč mora kakor vse druge državne ustanove zvesto služiti našemu ljudstvu, naši državi. Današnji vojak naj ne bo ničesar drugega kot smo mi vsi, svoboden državljan v svobodni državi. Vi morate biti avstrijski vojaki, svobodni, odkriti in dobro disciplinirani, zapriseženi samo na eno, na rdečo-belo-rdečo zastavo.

Slovenščina je že dva meseca uradni jezik ...

Dne 30. julija, torej točno pred dvema mesecema je bila državna pogodba uradno razglašena in je postala s tem za državo obvezen zakon.

Večina določil v državni pogodbi o pravicah narodnostnih manjšin je takega značaja, da so potrebne za izvedbo še posebne zakonodajne ureditve. Določilo v členu 7, ki pravi, da je v upravnih in sodnih okrajih Koroške s slovenskim ali mešanim prebivalstvom slovenski jezik dodatno k nemškemu dopuščен kot uradni jezik, pa ne potrebuje več nobene posebne izvedbene zakonodaje, to določilo je postalo takoj izvršno. To je izrecno ugotovljeno v objasnjevalnih pripombah, ki jih je predložila vlada parlamentu ob ratifikaciji k besedilu državne pogodbe.

Že dva meseca je torej po zakonu poleg nemščine tudi slovenščina enakopraven uradni jezik v upravnih in sodnih okrajih Koroške s slovenskim ali mešanim prebivalstvom. To se pravi, da ima v teh okrajih vsakdo pravico, da se ustmeno in pisмено poslužuje pri uradnih slovenskega jezika, uradi pa so po zakonu obvezani, da to tudi s svoje strani upoštevajo in se po tem ravnavajo.

Po dveh mesecih veljavnosti državne pogodbe ne bo odveč, če nekoliko pogledamo, v koliki meri se prizadeti uradi zavedajo svoje zakonite dolžnosti do slovensko govorečih državljanov.

Iz časopisnih poročil posnemamo, da je prezidij koroške deželne vlade opozoril urade, da morajo slovenske vloge na urad koroške deželne vlade predložiti prezidiju v prevajanje in da je treba tudi uradne rešitve slovenskih

vlog spisati v slovenščini. Javnost o obstoju tega navodila uradno vsekakor ni bila obveščena.

Pred kratkim smo zabeležili primer, ko poslujoči uradnik pri finančnem uradu v Celovcu ni hotel priznati v slovenščini izstavljenega rojstnega dokumenta za enakovrednega, marveč je zahteval overovljen nemški prevod. Vendar je predstojnik finančnega urada upošteval intervencijo in sklicevanje na določilo v členu 7 državne pogodbe, da je tudi slovenščina uradni jezik in v tem smislu podučil podrejenega nameščenca.

Od sodišča bi v prvi vrsti pričakovali, da pozna obstoječe zakone in da jih tudi upošteva. In vendar se je pri celovškem okrajnem sodišču našel sodnik, ki je dejal, da se še ni ukvarjal s predpisi državne pogodbe in da mu glede enakopravnosti slovenskega jezika še ni čisto jasno. Zahtevo po slovenskem obravnavanju je celo označil za šikano. Pa tudi v prezidiju okrajnega in deželnega sodišča v Celovcu še prezirajo jezikovno določilo državne pogodbe in pošiljajo na pritožbe v slovenščini samo nemške odločbe in odgovore.

Rojak iz slovenske vasi v beljaškem okraju nam je te dni sporočil, da so mu na vaški pošti prečrtali na poštni nakaznici v slovenščini izpolnjeno besedilo vsote, namenjene finančnemu uradu, in ga zapisali v nemškem jeziku, kakor da ne bi bilo zakonite določbe, da je tudi slovenščina uradni jezik.

Se druge urade bi lahko navedli, ki vsaj deloma že priznavajo slovensko besedo za enakopravno z nemško, pa tudi take, ki se po dveh mesecih, odkar je začela veljati državna

Vzhodna Nemčija potrdila pogodbo s Sovjetsko zvezo

Vzhodnonemška skupščina je na svoji seji v ponedeljek potrdila pogodbo, ki jo je vladna delegacija sklenila in podpisala ob svojem obisku v Moskvi in ki se tiče odnosov med Vzhodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo. Na isti seji je skupščina odobrila tudi zakon o spremembi ustave v toliko, da je zdaj vojaška služba dolžnost in čast za vse državljane. S tem zakonom sicer še ni bila sklenjena splošna vojaška obveznost, vsekakor pa so bili položeni temelji za postavitve posebne vzhodnonemške vojaščine.

Na seji je govoril ministrski predsednik Grotewohl, ki je poudaril, da so edina pot za nemško združitev pogajanja med Vzhodno in Zapadno Nemčijo. Pri tem pa je naglasil, da temu zaenkrat še nasprotuje dejstvo, da je Zapadna Nemčija vključena v zapadnoevropsko obrambno skupnost. Prav tako je izjavil, da vključitev združene Nemčije v severnoatlantski pakt ne pride v poštev. Glede bivanja sovjetskih čet na ozemlju Vzhodne Nemčije je Grotewohl dejal, da bo le te Sovjetska zveza umaknila, če bodo isto napravile tudi zapadne sile v zapadni Nemčiji, kakor to dokazuje primer Avstrije.

Skrbi zaradi obolenja Eisenhowerja

Ameriški prezident Eisenhower je na svojem dopustu koncem zadnjega tedna utrpel srednjetežki srčni napad, zaradi katerega bo predvidoma mesec dni moral ostati v bolnišnici. Obolenje Eisenhowerja je prišlo popolnoma nepričakovano in je v svetovni javnosti vzbudilo znatno vznemirjenost. Čeprav se njegovo zdravstveno stanje polagoma izboljšuje, poudarjajo, da Eisenhower pri prihodnjih volitvah ne bo več kandidiral, zaradi česar je mnogo ugibanja o nasledniku. Vest o njegovi boleznici je na newyorški borzi izzvala pravi poplah in so razni vrednostni papirji utrpeli občuten padec, kot ga od leta 1929 ne pomnijo več. Kot vzrok temu navajajo, da bi morebitni odstop Eisenhowerja močno vplival tudi na bodočo gospodarsko politiko Amerike.

pogodba, še niso dokopali do osnovnega spoznanja, da je treba veljavne zakonite določbe tudi upoštevati.

Praksa prvih dveh mesecev je sicer že pokazala nekaj začetnih sprememb v odnosu uradov in oblasti do slovenskega jezika, vendar so ti začetki še zelo, zelo skromni. Zlasti pogrešamo s strani oblasti vsaj temeljitih priprav in ukrepov s ciljem, ustvariti v javnih uradnih take pogoje, ki bodo omogočili izvajanje jezikovnih določil državne pogodbe. V interesu ugleda državnih in deželnih oblasti je, da si čimprej v vsem obsegu osvojijo spoznanje, da je vsako odlaganje in zavlačevanje izvedbe teh določil dejansko vztrajanje na protizakonitosti.

Letošnji 30. julij je s takojšnjo veljavnostjo čisto jasno in brez vseh pridržkov uzakonil enakopravnost slovenskega jezika pri uradnih v upravnih in sodnih okrajih Koroške s slovenskim ali mešanim prebivalstvom. To je bistvena sprememba v primeri s tozadevno preteklostjo naše države in dežele. Slovenski jezik, ki je stoletja doma na Koroškem, a je bil doslej kot pastorka porinjen v ozadje, je danes po zakonu enakopraven uradni jezik. To določilo v državni pogodbi ni le v zadoščenje slovenskemu ljudstvu na Koroškem in njegovi vztrajnosti v borbi za narodnostni obstoj, marveč pomeni za vso našo deželo pomemben prispevek k demokratičnemu razvoju. Zato je potrebno, da tudi sleherni demokratično čuteči sodeželan brez razlike pokolenja in jezika po svojih močeh pripomore k temu, da se bo to določilo čimprej in v polni meri odražalo tudi v vsakdanjem življenju.

Eni se poslavljajo — drugi prihajajo

Zgledu sovjetske zasedbene sile pridno sledijo tudi trije zapadni »osvoboditelji«, ki se trudijo, da bo najkasneje do 27. oktobra zadnji tuji vojak zapustil Avstrijo. Angleške zasedbene oblasti so hkrati z odhodom sovjetskih vojakov za-

čete so v glavnem zapustile avstrijsko ozemlje in so jih premestili v Južno Italijo, kjer bodo vključene v tamkajšnje oddelke Atlantskega pakta.

Med Avstrijo in Ameriko so podpisali pogodbo, na podlagi katere bodo ameri-

telefonskih in najemniških pristojbin po 31. avgustu ter poravnavo odškodnine od 27. julija dalje, kar skupno znaša okoli 39 milijonov šilingov. Vrhovni poveljnik ameriških čet v Avstriji generallajtnant Arnold je nadalje obvestil zveznega kancelerja, da bo vso opremo svojega posebnege vlaka ob odhodu iz Avstrije podaril avstrijskim zveznim železnicam.

Pred nedavnim je Dunaj doživel tudi slovo »štirih v jepeu«, ki so bili skozi deset let viden simbol zasedbe Avstrije. Na sliki vidimo po enega ameriškega, angleškega, francoskega in sovjetskega člana vojaške policije, ki si ob slovesu v znamenju večletnega skupnega dela podajajo roke.

Hkrati z odhodom zasedbenih sil pa se je v Avstriji pričelo novo obdobje vojaškega življenja: osnovani so bili prvi oddelki nove avstrijske vojašine odnosno mejne zaščite, ki so, kakor vidimo na sliki, zasedli po raznih krajih svoje garnizije. S tem je Avstrija tudi formalno sama prevzela zaščito svojih meja.

pustile Dunaj, nekaj dni pozneje so izpraznile tudi Štajersko, na Koroškem pa se nahaja le še manjše število pripadnikov angleških oboroženih sil, ki skrbijo za formalno ureditev odhoda. Tudi ameriške

ške oblasti prepustile Avstriji vse naprave v vrednosti 572 milijonov šilingov, tako poslopja, prometne naprave in oskrbovalne ter druge ustanove. Kot protiuslugo je Avstrija prevzela plačilo vseh prometnih,

Za prihodnje leto nekoliko višji državni proračun

Na torkovi seji ministrskega sveta je finančni minister dr. Kamitz predložil zakonski osnutek za državni proračun 1956, ki predvideva 26.924.300.000 šilingov izdatkov ter 26.005.200.000 šilingov dohodkov, torej 919,1 milijona šilingov primanjkljaja v rednem proračunu. V izrednem proračunu znaša primanjkljaj 941,8 milijona šilingov, to se pravi, da bo skupno primanjkovalo državnemu gospodarstvu 1860,9 milijona šilingov, kar je za okoli 740 milijonov manj kot za letošnje leto.

Podrobnih postavk državnega proračuna še ni bilo objavljenih, kljub temu pa

poročajo, da gre povišanje izdatkov v veliki meri na račun vojašine in drugih obveznosti, ki jih nalaga državna pogodba. V te namene predvidevajo za prihodnje leto 1172 milijonov šilingov, medtem ko se bodo izdatki za državne uslužbence povišali za skoraj 1304 milijone šilingov.

Na drugi strani predvidevajo povišanje tudi pri dohodkih, in sicer za 3831,8 milijona, kar temelji na dejanskih dohodkih prvega polletja 1955.

(Obe sliki AND)

Avstrijske družine imajo najmanj otrok

Statistika svetovne zdravstvene organizacije ugotavlja, da je Avstrija najrevnejša dežela, kar zadeva rojstvene številke. V Avstriji pride na 1000 prebivalcev na leto samo 14,8 živo rojenih otrok, dočim zaznamujejo na primer v Jugoslaviji na 1000 prebivalcev 29 rojstev, to se pravi sto odstotkov več, kakor pri nas. Na Portugalskem pride na 1000 prebivalcev 24, na Irskem 21,8, v Španiji 20,8, v Švici 17,5 in v Zapadni Nemčiji 15,7 rojstev.

Zelo močno je padla številka rojstev na Dunaju. Leta 1950 so na Dunaju zaznamovali samo 8 rojstev na 1000 prebivalcev, dočim so jih na primer v Beogradu registrirali 31,8. Med 1,819.155 družinami v Avstriji je 949.079 družin, ki nimajo otrok pod štirinajstimi leti starosti. Število družin na Dunaju, ki nimajo otrok pod 14 leti, znaša 65 odstotkov, na Koroškem pa 40 odstotkov.

Po gospodarski razporeditvi družin v Avstriji je številčni vrstni red rojstev naslednji: kmetijstvo in gozdarstvo, indu-

strija in obrt, trgovina in promet ter javne in domače zaposlitve.

Nenehno narašča tudi število žena, ki jih odpuščajo bolnišnice zaradi splavov in prekinitve nosečnosti. Leta 1947 so jih našteali 19.565, leta 1954 pa že 25.705.

Ob koncu preteklega stoletja se je rodilo v Avstriji na 1000 prebivalcev 33 živo rojenih otrok, leta 1953 pa samo še 14,8.

Avstrijski novinarji v Sovjetski zvezi

Sovjetska družba za kulturno povezavo z inozemstvom je povabila delegacijo avstrijskih novinarjev na okoli tritedensko potovanje v Sovjetsko zvezo. Delegacija je včeraj odpotovala z letalom v Moskvo. Na potovanju so udeleženi glavni uredniki dr. Stampach za »Wiener Zeitung«, dr. Pollak za »Arbeiter-Zeitung«, dr. Grössl za »Kleines Volksblatt« in uredniki dr. Beer za »Neues Österreich«, Schramm-Schiessl za »Neue Tageszeitung« in dr. Schulmeister za »Die Presse«.

Prvi obrtniški velesjem v Ljubljani

Zadnjo soboto so na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču odprli eno največjih povojnih gospodarskih prireditev: I. Obrtniški velesjem. Na tej razstavi sodeluje okoli 400 razstavljalcev iz vse Jugoslavije in zavzemajo razstavni prostori nad 5000 m² pokritega razstavnega prostora in okoli 1000 m² na odprtem prostoru. Na prostoru 100 m² je prirejen učno-propagandni del, ki prikazuje razvoj jugoslovanskega obrtništva po vojni, nadalje naraščanje delovne sile, zaposlene v obrtništvu, kakor tudi napredek strokovnega šolstva.

V času velesjema prirejajo v Ljubljani razna strokovna predavanja iz najvažnejših obrtnih panog, kakor na primer o obdelavi in predelavi kovin, obdelavi in pre-

delavi lesa, o tekstilnih strokah, o usnjarsko-obutvenih strokah, o novih obrteh, galanteriji in izdelkih iz polivinila ter druga.

Obiskovalce velesjema čaka cela vrsta lepih dobitkov, ki jih dnevno izžrebajo nekaj. Na razstavi je videti tudi mnogo izdelkov, ki jih na trgu sploh še ni. Posebno daje razstava poudarek razstavljalcem iz Primorske, ki tokrat prvič v takem okviru prikazuje svoje izdelke in je očitno, da so se uspešno vključili v splošnojugoslovansko proizvodnjo.

I. Obrtniški velesjem priteguje tudi mnogo obiskovalcev iz inozemstva, podaja pa verno sliko o tem, kako pomembno vlogo igra obrtništvo v splošnem gospodarstvu Jugoslavije.

PO ŠIRNEM SVETU

Teheran. — Perzijsko vojaško sodišče je v nedeljo obsodilo soustanovitelja perzijske komunistične partije dr. Mortez Jazdija na smrt. Sodišče ga je obsodilo zaradi vohunstva v korist Sovjetske zveze ter sodelovanja pri pripravah za prevrat perzijsko monarhistične vlade.

Beograd. — Državni podtajnik v ameriškem zunanjem ministrstvu Murphy je v ponedeljek prispel v Beograd, kjer je vodil razgovore z jugoslovansko vlado o nadaljnji ameriški pomoči Jugoslaviji ter o nadaljnjih odnosih med obema državama.

Washington. — Združene države Amerike so ponudile egiptovski vladi pošiljke orožja, da bi tako izpodrinile pošiljanje orožja v arabske dežele iz Sovjetske zveze. Egipt je zelo zainteresiran nad ameriško ponudbo, vendar pa je v ta namen prošil za finančno pomoč pri ameriškem zunanjem ministrstvu, da si tako omogoči nakup orožja. Ameriška ponudba bo brez dvoma izzvala ostre proteste s strani Izraela.

Seul. — Obrambni minister Južne Koreje admiral Son Von Il je podal zaradi zmanjšanja ameriške finančne pomoči svojo ostavko. Prvotno je bilo v načrtu, da bo Amerika nudila Južni Koreji 400 milijonov dolarjev pomoči.

Köln. — Na zborovanju v Wahnju pri Kölnu je bila ustanovljena družba bivših nosilcev tako imenovanega viteškega križa (Ritterkreuzträger). Ta družba odklanja vsako politično udeleževanje in ima baje samo namen, pomagati tovarišem nosilcem tega križa, ki so zabredli v težave. Namen ima pomagati tudi nosilcem križa izven Nemčije.

Beograd. — Kakor je poročal Radio Beograd, so bila pogajanja o blagovnem prometu med Jugoslavijo in Madžarsko prekinjena, ker se madžarska vlada ni obvezala, da bo poravnala dolgove Jugoslaviji, ki jih še ima. Jugoslovanska delegacija se je zelo trudila, da bi olajšala finančno poslovanje. Ker pa od nasprotne strani ni bilo te pripravljenosti, so prekinili nadaljnja pogajanja.

Moskva. — Vladi Sovjetske zveze in Libije sta sklenili uvedbo normalnih diplomatskih odnosov, pri čemer bodo imeli predstavniki obeh držav čine ambasadorjev. Ta sporazum je bil sklenjen na konferenci v Kairu.

Kairo. — Egiptovska uradna poročila pravijo, da so bili spet manjši spopadi v demilitarizirani coni. Poročila poudarjajo, da na egiptovski strani ni bilo izgub.

Damask. — Sirijski parlament je izglasoval zaupnico novi vladi, ki je bila sestavljena 13. septembra in ji predseduje Said el Gazi. Predsednik nove vlade je izjavil, da se bo njegova vlada zavzemala za obrambni sporazum med Saudovo Arabijo, Egiptom in Sirijo in tudi za obrambne sporazume z drugimi državami.

Pariz. — Po mnenju političnih opazovalcev bo otvoritev parlamenta prihodnji teden za ministrskega predsednika Faureja prinesla vse polno težav. Nezadovoljstvo v Maroku in Alžiru predstavlja resno nevarnost za zopetno vladno krizo v Franciji. Že se pojavljajo tudi imena za morebitne naslednike sedanjega ministrskega predsednika.

Bonn. — Zahodnonemška vlada je zavrnila zahtevo Sovjetske zveze, naj ji vrne 100.000 v Zahodni Nemčiji živčih sovjetskih državljanov. Zahodnonemško ministrstvo za begunce je objavilo o tem poročilo, v katerem je rečeno, da je razseljenec in begunec »zajamčena pravica do azila in da so jim zagotovljena jamstva proti prisilnemu izgonu«.

Varšava. — Predsednik poljske vlade Cirkiewicz je sprejel skupino japonskih parlamentarcev, ki so na povabilo poljskega Sejma in poljske medparlamentarne unije na obisku na Poljskem. Ob tej priložnosti je predsednik dejal, da so ugodni pogoji za vzpostavljanje kulturnih, političnih in gospodarskih stikov med Poljsko in Japonsko v prid miru in prijateljstva med narodi na svetu.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Gospodarske stike z vzhodnimi državami utrjujejo

Odkar je Avstrija postala neodvisna država, se vedno bolj utrjujejo njeni gospodarski stiki z vzhodnimi državami. Nedavno so odpotovali v Sovjetsko zvezo odposlanci kmetijstva. Ko so se ti vrnili, so že odpotovali v Moskvo izvedenci za električno energijo. Iz Moskve pa pričakujejo obisk kmetijskih izvedencev in inženirjev za električno energijo.

Proizvodnja koka v Avstriji

»VOEST« v Linzu je od leta 1945 proizvedla 10 milijonov ton koka, postranski proizvodi pa so znašali 300.000 ton tera in 100.000 ton bencola. Linška koksarna služi tudi kemični proizvodnji v tovarnah za dušik.

Proizvodnja Diesellovih lokomotiv v Jugoslaviji

Jugoslovanska tovarna lokomotiv in strojev v Slavonskem Brodu je s sodelovanjem tovarne v Jenbachu na Tirolskem pričela proizvajati industrijske Diesellove lokomotive.

Amerika izvaža plemensko živino v Rusijo

Kmetijsko odposlanstvo iz Sovjetske zveze je za časa svojega bivanja v Združenih državah sklenilo pogodbo za uvoz 22 plemenskih bikov in 42 junic iz Združenih držav v Sovjetsko zvezo. Pogodbo je ameriško trgovinsko ministrstvo odobrilo. Sovjetska zveza je plačala za to živino 64.000 dolarjev, to je okoli 1.660.000 šilingov.

V peti letnik „Mladega roda“

Ko so se pred tremi tedni odprla vrata šol in se je za mladino in učitelje začelo novo leto učenja, je izšla tudi nova dvojna številka lista za koroško mladino »Mladi rod«, s katero stopa to priljubljeno glasilo v peti letnik. Čeprav smo ob izidu posameznih številki sprti zapisali nekaj besedi o vsakokratni vsebini in obliki, gotovo ni odveč, ako še enkrat ugotovimo, da je Mladi rod v zadnjih štirih letih uspešno premostil številne ovire in si osvojil torišče, ki mu ga nedvomno lahko zavida marsikatera druga periodična publikacija na Koroškem. Posebno velja to zaradi dejstva, ker šteje Mladi rod za svoje naročnike in čitatelje pač tisto generacijo, ki je šele na tem, da si v šoli osvoji koristne nauke za življenje, torej generacija, ki je še posebno dojemljiva za vse tisto, kar vzbuja v človeku čut humanosti, strpnosti, medsebojnega razumevanja in spoštovanja, kratko človeka današnjega časa, ne obremenjenega s strupenim šovinizmom in ozkosrčno nestrpnostjo. Kako velika je zato naloga, ki si jo je ob začetku izhajanja zastavil Mladi rod in jo skozi štiri leta tudi uspešno ter dosledno izpolnjeval, to v korist vsemu prebivalstvu dvojezičnega ozemlja in še toliko bolj v korist mladini, kateri je v prvi vrsti namenjen.

Toda ne le zadnji štirje letniki pričajo o plodnem in koristnem delu, ki ga opravlja Mladi rod, marveč tudi prva dvojna številka novega letnika v ničemer ne zaostaja za dosedanjo kvaliteto tako po vsebini kot po obliki. Morda bi ob bežnem prelistavanju celo rekli, da je na pravil list s to številko korak naprej, kar tiče sodelovanja iz vrst naših domačih učiteljev in drugih sodelavcev. Zelo razveseljivo je namreč, da se jih tokrat oglašja kar cela vrsta s prispevki iz vseh zanimivih in poučnih področij. Da sta posebno bogato zastopana tudi stara znanca Valentin Polanšek in Rudolf Vouk, mislimo, da ni treba še posebej poudarjati. Zato pa tem bolj pogrešamo rednega sodelavca Bernarda Straussa z njegovimi »Pogovori«, s katerimi je v prejšnjih letnikih uspešno utrjeval most sporazumevanja med otroci-čitatelji slovenske in nemške matere besede. Mnenja smo, da bi take oblike spisi tudi v bodoče lahko vršili koristno vlogo, zlasti še, ko je Mladi rod namenjen vsej šolski mladini dvojezičnega ozemlja brez ozira na narodno pripadnost in je njegova prvenstvena naloga

ravno v tem, da mladini prikaže in približa slovenski jezik (ki je z državno pogodbo postal enakopraven deželni in uradni jezik!) ter slovensko literaturo.

Po tematiki je sedanja številka jasno posvečena najprej pričetku šolskega leta, ko nastopi za mladino po mesecih počitnic in oddiha spet čas skrbi in dolžnosti, da si v šoli osvoji znanje, ki »je boljše kakor kup zlata«. Časovno obeležje daje številki jesen s spravljanjem pridelkov, z doživljaji na paši ter s počasnim prehodom narave od bujne rasti in bogate rodovitnosti na zimsko spanje in zbiranje novih sil za novo življenje. Posebno bogato je zastopan tudi živalski svet, upodobljen v pesmicah, spisih in slikah. Izmed domačih krajev in pokrajin spoznamo Baško jezero z okolico, nekaj beremo iz zgodovine cerkve v Glinjah, na Ljubeljski cesti pa se nam predstavi Sopotnica. Tudi pravljice in pripovedke so zastopane v pestri izbiri, razen tega beremo še o Primožu Trubar-

ju, o ideji in bistvu Združenih narodov, katerih dan obhajamo meseca oktobra, nadalje o mnogih zanimivostih iz zgodovine, prirode in tehnike, manjka pa tudi ne križanka, medtem ko za dobro voljo skrbi Milčinski s svojim Policajem in Cefizljem. Zelo pestra je tokrat rubrika »Mladina piše«, kar potrjuje, da mladina tudi v času počitnic ne pozablja svojega zvestega prijatelja skozi šolsko leto — Mladega roda.

Prikupnost lista posrečeno dviga številno ilustracij, med katerimi je gotovo najbolj posrečena naslovna risba, ki predstavlja Dobniško jezero v bližini Baškega jezera z mogočno Jepo v ozadiju. Tukaj je nastala tudi priljubljena narodna »Nmaj čez izaro«, ki jo imamo z notami na zadnji strani ovitka.

Toliko na kratko o zadnji številki Mladega roda, ki dokazuje, da se bodo izdajatelji in sodelavci tudi v bodoče trudili, dati šolski mladini v roke res le najboljše.

Koroški visokošolski tedni so se začeli

Pretekli ponedeljek zvečer so se zbrali v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu zastopniki kulturnega življenja Koroške. Namestnik deželnega glavarja Krassnig je otvoril Koroške visokošolske tedne 1955 ter pozdravil misel in prakso take ljudske izobrazbe. Dvorni svetnik dr. Rudan se je zahvalil zastopnikom graške univerze in očrtal zamisel in smisel Koroških visokošolskih tednov: »Most potrebujemo, ki bo vodil preko ničevosti vsakdanjega življenja do notranjih področij pravega človečanstva. Koroški visokošolski tedni hočejo biti steber v tem mostu.«

Direktor deželnih uradov Newole, ki ga je graška univerza odlikovala skupaj z prirodoslovcem dr. Romanom Pušnikom, je dejal med drugim: »V času, ko razmišljamo o umetnih zemeljskih satelitih in ko zmoremo pošiljati smrtne strele s kontinenta na kontinent, še vedno ne moremo preprečiti obmejnih sporov, ne moremo urediti državnega življenja tako, da ne bi bilo treba reševati vprašanj sožitja z umori in uboji.«

Tudi enotnega mnenja o gospodarskem dogajanju nismo mogli razviti; preproste zasnove iz barbarske pradobe živé ob tehnični civilizaciji dalje in prav naš rod je doživel in spoznal, v kake neizmerne globine barbarstva lahko pade človeštvo.«

Razpored predavanj Koroških visokošolskih tednov za Celovec obeta mnogo: v torek, 4. oktobra »Svet špiralnih megla«, 5. okt. »Bistvo in pomen moderne glasbe«, 6. okt. »Geologija v modernem svetu«, 7. okt. »Kaj vemo o raziskovanju virusov«, 11. okt. »Kaj je rastlinska vrsta«, 12. okt. »Umetnost današnjega dne«, 13. okt. »Oblikotvorne sile v razvoju klice«, 14. okt. »Vprašanja sodobne descendentne teorije.«

Izkoristi priložnost in, če le utegneš, pojdi poslušat! Predavali bodo profesorji graške univerze. V znanju je moč! p. a.

Predavanje o avstrijski literaturi v Ljubljani

13. septembra je predaval v Ljubljani sodobni avstrijski pesnik Heinrich Lienhart o sodobni avstrijski literaturi. Predavatelj je odšel v Ljubljano na povabilo Delavske knjižnice, ki je priredila to predavanje in s tem dala hvalevredno pobudo za podobna predavanja, ki vedno prinašajo le koristi in medsebojno sodelovanje.

Heinrich Lienhart, pesnik in muzik, je v zgljedno sestavljenem predavanju orisal položaj v avstrijskem slovstvu po osvoboditvi Avstrije izpod jarma nacizma ter prešel nato h karakterizaciji posameznih vodilnih literatov v Avstriji med obema vojnama in po vojni. Posebej se je ustavil pri tistih pesnikih, pisateljih in dramatikih, ki se odlikujejo po svoji originalnosti in drugih kvalitetah, a so tujini manj znani, tako na primer Csokor, A. Musil in drugi.

V drugem delu predavanja je orisal pesnike in pisatelje, ki so stopili v literaturo po letu 1945 in katerih talent se je razvi-

Mednarodna konvencija o zaščiti kulturnih spomenikov

Egipt je prva država, ki je podpisala mednarodno konvencijo o zaščiti kulturnih spomenikov v času vojne. V začetku letošnjega leta je petdeset držav podpisalo sporazum, ki je bil izdelan pod vodstvom UNESCO in ki govori o zaščiti kulturnih spomenikov. S to konvencijo bodo zaščiteni kulturni spomeniki tako, kakor na primer bolnišnice, zdravniško osebje in ambulante v času vojne.

Zastava z belim in plavim poljem bo označevala tiste kulturne spomenike, ki jih je treba zaščititi. S podpisom konvencije o zaščiti kulturnih spomenikov so se države podpisnice obvezale, da bodo zgradile zaščitne zapore okoli zgradb, v katerih so muzeji, zbirke rokopisov in umetniških predmetov.

Konvencija prav tako predvideva, da države podpisnice v okviru svojih oboroženih sil uvedejo oddelke, ki bodo skrbeli za vzgojo zaščitnih enot pri kulturnih spomenikih. Akcija za zaščito kulturnih spomenikov bo končana, ko bo izdelan mednarodni register UNESCO, v katerem bodo vpisane vse zgradbe in spomeniki na svetu, ki jih je treba zaščititi v primeru vojne.

Posebni del konvencije govori o tem, da se v primeru okupacije ne smejo iz države odpeljati umetniški predmeti. Strokovnjaki UNESCO menijo, da bo ta konvencija predstavljala pomemben člen v mednarodnem pravu. Izkušnje kažejo, da bi v preteklosti mogli preprečiti uničenje mnogih kulturnih spomenikov, če bi bile pravočasno izvedene zaščitne akcije.

10 let Akademskega pevskega zbora

Akademski pevski zbor »Tone Tomšič«, ki je dobro znan tudi na Koroškem (mnogi smo sami prisostvovali koncertom tega zbora, drugi pa, ki te prilike niso imeli, so se po radiu nešteto krat lahko prepričali o kvaliteti tega pevskega zbora), slavi letos 10-letnico svojega obstoja, 10-letnico svojega plodnega kulturnega in umetniškega delovanja.

Pravzaprav poteka istočasno tudi trideset let od ustanovitve prvega akademskega pevskega zbora, ki ga je ustanovil in vodil pokojni France Marolt. Sedanji Akademski pevski zbor, ki ga vodi Radovan Gobec, se smatra za naslednika predvojnega APZ, čeprav obstoja med njima razlika. Predvojni APZ je bil moški zbor, le proti koncu, to je tik pred vojno, je pripravljal nastop mešanega zbora. Po vojni pevski zbor pa je mešan, kar je posledica večjega odstotka ženske mladine na univerzi.

Jedro predvojnega pevskega zbora so predstavljali »stalni pevci«. Predvojni APZ je bil tudi po kvaliteti veliko višji, kar je vzrok v daljši tradiciji 17-letnega plodnega delovanja. Umetniško je bil na taki višini, da bi ga lahko merili le s svetovnimi umetniškimi merili. Pa tudi sedanji akademski pevski zbor je dosegel take uspehe, da z upravičenjem lahko nosi akademski naslov. Že po petih letih delovanja je ta zbor zasedel tretje mesto v Jugoslaviji, med mešanimi zbori pa prvo mesto v Ljubljani.

Glavno delo tega zbora je v vzgoji novih pevcev, pevskih organizatorjev in zborovodij, odkrivanju in prikazovanju slovenske narodne pesmi ter posredovanju slovenske pesmi čim širšemu krogu poslušalcev.

Skozi zbor je šlo okoli 300 pevcev, ki

se danes uspešno uveljavljajo v raznih zborih. Tri sto nastopov in koncertov je APZ oddržal v najrazličnejših krajih Jugoslavije in v inozemstvu, Trstu in Celovcu. Brez dvoma ima APZ pred seboj še vrsto kvalitetnih nastopov, ki jih more doseči le tako visoko stoječ pevski zbor. Tudi gostovanja v inozemstvu bodo vedno pogostejša, kar bo brez dvoma povečalo sloves pevskega zbora slovenske univerze v Ljubljani izven meja domovine.

Razvoj sodobne jugoslovanske književnosti

Sredi meseca septembra tega leta se je v makedonskem mestecu Ohrid ob Ohridskem jezeru vršil IV. kongres Zveze književnikov Jugoslavije. Na kongresu so sprejeli vrsto sklepov, med katerimi je tudi ta, da bodo ukinili dosedanjo letno nagrado za »življenjsko delo«, namesto tega pa bodo objavili nagrajenemu pisatelju zbrana dela. Na kongresu so izvolili tudi novo upravo Zveze. Slovenec Josip Vidmar je bil ponovno izvoljen za predsednika. Podpredsednik je Bogdanovič Milan, generalni tajnik pa Aleksander Vučo. V upravnem odboru sta poleg drugih tudi Slovenca Juš Kozak in Ivan Potrč.

Iz poročila o desetletnem delovanju in razvoju jugoslovanske književnosti, ki je bilo podano na tem zborovanju, je razvidno, da je bila jugoslovanska književnost v prvih letih po osvoboditvi deloma pod vplivom sovjetske književnosti, po letu 1948 pa je prišlo do popolne svobode umetniškega ustvarjanja. Takšno stanje je sprožilo razne literarne poglede in ustvarjalne metode. Vendar pa vsa ta raznolikost vodi k skupnemu konstruktivnemu

cilju. Pri tem gre za nalogo, kako s čim več odtenci literarno poživiti sodobno vsebino življenja in človeka.

Jugoslovanska književnost še vedno pripoveduje predvsem o tistem, kar je najbolj opazno in najprej bode v oči. Odnosi v družbenem življenju so v tej književnosti že precej zajeti, ni pa orisana še psihologija jugoslovanskega človeka, kako se človekova notranjost spreminja v nekaj novega. Za novejšo razdobje v razvoju jugoslovanske književnosti je značilno tudi čedalje večje uveljavljanje romana kot književne zvrsti, ki je zlasti pred vojno v Jugoslaviji slabo uspevala. Roman je sedaj središče jugoslovanske literarne književnega življenja. V desetih povojnih letih je bilo objavljenih 150 romanov. Zelo pomemben napredek je opaziti tudi v pripovedništvu in novelistiki, o čemer pričča 300 zbirke novel in vedno večja umetniška vrednost mnogih del, ki so ponekod prekoračila najboljše predvojne vrednote te vrste.

Lirika je takoj po vojni prevladovala,

vendar se je umikala vedno bolj v individualno uživanje. Tudi dramatika predstavlja poseben problem jugoslovanske literature in zaostaja za ostalimi zvrstmi.

Kar se tiče prevodov jugoslovanskih del v tuje jezike, je izšlo v zadnjih desetih letih 20 jugoslovanskih knjig v francoščini, nemščini, angleščini, danščini in italijanščini. Največjo pozornost je doživel srbski pisatelj Ivo Andrič. Številno prevodov v tuje jezike je vsekakor majhno in ne ustreza kvaliteti jugoslovanskih pisateljev. Da bi vzbudili v inozemstvu večje zanimanje za jugoslovansko knjigo, namerava upravni odbor Zveze književnikov organizirati nekaj prevajalski servis, tako da bi že doma prevajali v nekatere glavne jezike. Te prevode bi potem v nakladi do 500, največ do 1000 izvodov razposlali najvidnejšim založbam v inozemstvu, tako da bi se njihovi založniki lahko prepričali o umetniški vrednosti jugoslovanskih del. Seveda bodo v začetku lahko prevedli samo dve do tri dela na leto.

KOLEDAR

Petek, 30. september: Hieronim
Sobota, 1. oktober: Remigij
Nedelja, 2. oktober: Angeli v.
Ponedeljek, 3. oktober: Terezija
Torek, 4. oktober: Frančišek
Sreda, 5. oktober: Placid
Četrtek, 6. oktober: Brunon

Po naši zemlji**Kotmara ves**

Slovensko prosvetno društvo »Gorjanci« v Kotmari vesi je skrbno in z veseljem pripravljalo domač družabni večer pri gostoljubnem šmonu v št. Kandolfu. Sporazumno s SPD na Radišah, ki je povabilo na gostovanje pevski zbor Kulturnega društva »Svoboda« rudnika Laško, smo upali, da bomo mogli zaželeno goste pozdraviti tudi v naši sredi. Pri nas bi se zbor oglašil tudi zaradi tega, da bi s svojim nastopom na Koroškem sodeloval pri dveh prosvetnih društvih, v dveh različnih krajih.

Vse smo lepo pripravili, pripravljen je bil tudi domači pevski zbor. Za goste pa smo preskrbeli v naši vasi prenočišča in vse potrebno za okrepcilo. Zbralo se je tudi precej ljudi, kakor vedno, kadar kliče naše društvo na kakšno domačo prireditvev. Toda na veliko škodo smo na večer zvedeli, da gostje iz prej nepričakovane in nerazumljive ovire niso mogli priti. Zvedeli smo, da jim avstrijski konzulat v Zagrebu ni izstavil potrebnih potnih dovoljenj, kar je vsekakor zelo značilno in gotovo ne more koristiti visokim ciljem kulturne izmenjave med dvema narodoma-sosedoma. Zato tega oviranja s strani avstrijskega predstavništva nikakor ne moremo razumeti, to tem manj, ko na drugi strani vedno tako radi govorijo o izboljšanju odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo, z dejanji pa dokazujejo ravno nasprotno.

Bilo nam je žal, da smo bili prikrašani za zaželeni užitek. Ali, ker smo bili že zbrani, smo družabni večer kljub temu absolvirali. Domači pevci so postregli z marljivim prepevanjem lepih naših pesmi in melodija je kaj kmalu ustvarila med vsemi prijetno in sproščeno razpoloženje. Lahko rečemo, da smo se zares prav dobro imeli. Pesmim je sledil razigran razgovor, zdrav dovtip in prisrčen smeh. Poleg tega pa nam ni manjkalo potrebnih prigrizkov jedil in požirkov pijače, ker zakaj bi si po marljivem delu vsak na svojem področju tudi včasih ne privoščili prijetne domače zabave in oddiha. Ta namen je naš družabni večer tudi dosegel in vsi smo se zadovoljni razšli v upanju, da bomo ob prihodnji priložnosti napovedane goste tudi res lahko pozdravili v naši sredi.

Zahvala velja vsem, ki so se za družab-

ni večer organizacijsko potrudili, vsem darovalcem jestvin in spretni kuharici Krznicarici, ki je vse okusno pripravila.

Bistrica v Rožu

Veseli nas in zadovoljni smo, da je naša občina v letošnjem poletju spet mnogo storila na področju obnove šolskih poslopij na Bistrici in v Rutah za Vrhom. Prijetne, svetle in sodobne šole bodo za učence se mladino mnogo bolj privlačne in se bodo s tem stopnjevali tudi učni uspehi. Šola na Bistrici je dobila prikupno lice s svetlim prepletkanjem na zunanji strani. Okusno so uredili tudi razrede in stranske prostore. Prvi razred so opremili z novo opravo, v drugem so postavili novo peč, ostale peči pa so popravili. Popravili so tudi vse strešne obrobne žlebe in naredili napravo za zaščito proti strelji.

Pravtako so na šoli na Rutah za Vrhom prepletkali pločevinasto streho in poslopje opremili z moderno napravo za zaščito proti strelji. Šoli so priskrbeli tudi pripraven prostor za igrišče.

Obnove na šolskih poslopijih in v učnih prostorih so hvalevredne. Če bo tudi pouk v šoli odgovarjal duhu časa, med drugim vzgoji mladine k strpnosti in medsebojnemu spoštovanju med obema narodoma na Koroškem, potem bomo lahko popolnoma zadovoljni, ker to bi služilo miru in lepemu sožitju v deželi.

Sele

Minulo nedeljo sta sklenila mlada človeka zvezo za življenje. Oba, ženin Pepi Mak in nevesta Šeli Sablačan, izhajata iz zavednih slovenskih družin in smo prepričani, da bosta zvestobo svojemu ljudstvu ohranila tudi za naprej ter bosta po enakih vzorih vzgajala svoj naraščaj. Po poročnih obredih na Zihpoljah sta mlada novoporočenca napravila v spremstvu ožjih sorodnikov in znancev krožno vožnjo okoli jezera. Nato pa je mladi mož popeljal svojo izvoljenko v Dole pri Borovljah, kjer sta se nastanila. Srčno čestitamo in želimo mnogo sreče!

Borovlje

V okolici doma »Prijatelj narave« in na nekaterih planinah na Košuti so ugotovili sledi, ki skoro gotovo izvirajo od medvedjih stopinj. Našli so tudi več poginulih ovac in enega leto in pol starega bika ter domnevajo, da jih je raztrgal medved.

Razne vesti iz Koroške

Minuli teden se je na koroških cestah primerilo 152 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 107 oseb poškodovanih in pet mrtvih. V vsej Avstriji je bilo 1549 prometnih nesreč ter 1146 oseb poškodovanih in 35 mrtvih. Kot vzrok nesreče so v 49 primerih ugotovili pijanost voznikov. Požarov, ki so povzročili mnogo škode, je bilo minuli teden na Koroškem šest, v vsej Avstriji pa štirideset.

V Golovici v občini Puštica je štiriindvajsetletni kmetijski praktikant Janez Writz vozil s traktorjem na priklopnem vozu hlode. Na precej ozki poti sta se traktor in priklopni voz prekučnila čez cesto in se zakotalila čez kakih 10 metrov visoko brežino. Traktorista so morali s težkimi poškodbami prepeljati v bolnišnico v Wolfsberg. Na traktorju je nastala zelo znatna škoda.

Pogosto so otroci vzrok ali žrtve prometnih nesreč, ker se nenadzorovani igrajo na cestah ali pa neprevidno letajo čez nje. Na Blatu pri Smerčah je trgovski potnik Sölle iz Šmohorja s svojim osebnim avtomobilom obvaroval gotove smrti petletnega Ericha Moserja, ki je nenadoma tik pred vozilom stekel čez cesto. Trgovski potnik je avto namah zavrl, zaradi česar je avto izpodneslo, da je treščil z vso silo v obcestni kamen. Vozilo se je prekučnilo na sredo ceste. Na srečo sta bila voznik in še en potnik le lažje poškodovana.

V Laasu v občini Koče je predpreteklo nedeljo izbruhnil požar v poslopju namenjnika Antona Lechnerja. Gospodar in

Opozorilo ženam

glede izleta na slovensko Štajersko

Na željo svojih članic pripravlja Zveza slovenskih žena za čas od 14. do 16. oktobra t. l. avtobusni izlet v Maribor, Slovenske gorice, Ptuj in Ljutomer.

Avtobus odpelje iz Celovca, Gasometergasse 10, v petek, dne 14. oktobra ob 14. uri, izpred postaje v Sinči vesi ob 15. uri. Stroški tridnevnega izleta bodo znašali 150.— šilingov, v katero vsoto so vključeni stroški za vožnjo in prenočišča.

Žene-članice naše organizacije, ki se želijo udeležiti izleta, naj v svrhu ureditve potnih dokumentov nemudoma, **najpозneje pa do 8. oktobra**, oddajo ali pošljejo svoj potni list ali pa veljavno osebno izkaznico »Identitätsausweis« ter navedeno vsoto na naslov »Naša knjiga«, Celovec, Gasometergasse 10.

Zveza slovenskih žena

Št. Jakob v Rožu

Med številnimi prometnimi nesrečami, ki se dnevno dogajajo na cestah, posebno pa v prometnem glavnem mestu, se je v torek zvečer v Celovcu ponesrečil tudi naš domačin šestinštiridesetletni zidar Janez Štornik. S svojim motornim kolesom se je peljal po Velikovski cesti v smeri proti mestu. Pred njim je šla skupina pešcev, ki jih pa Štornik zaradi avtomobila, ki mu je privozil nasproti in luči ni zasenčil, verjetno ni zapazil. Zadnji trenutek je kolo krepko zavrl, vendar je vozilo izpodneslo in trčil je v petinštiridesetletno gospodinjino Ano Holzer in jo podrl na tla. Strmoglavil je tudi sam ter ga je vrglo kakih 12 metrov daleč na cesto. Oba sta se močno poškodovala. Štornik je zadobil prelom lobanje, žena pa si je poškodovala hrbtenico in nogo. Oba so morali z rešilnim avtomobilom prepeljati v bolnišnico. Pridnemu delavcu in povsod upoštevanemu Štorniku želimo, da bi ga kmalu spet postavili na noge brez vsakih posledic.

Gorje

Pred kratkim so listi poročali, da so ujeli in prijeli zločinca Galija, ki je pobegnil iz zapora. Ko je bil na svobodi, se je potikal v domači okolici in kmalu šel spet za svojim poslom. Vtihatopil se je pri belem dnevu v tujo sobo, da bi si osvojil kaj premakljivega. Toda sreča mu ni bila mila, kajti zasačila ga je sestra lastnika. Ta je nato takoj pohitela v vas, da je povedala ljudem in poklicala orožnike.

Orožniki so šli tja, toda enemu se je zazdelo, da sliši še ropot v hiši. V hišo pa si ni upal vstopiti, temveč poklical je sosedo in izgledalo je, da orožniki niso bili preveč pogumni. Gali je namreč brezskrbno šel mimo ljudi in se še razgovarjal z nekaterimi, ki so delali na polju. Orožniki pa ga niso hoteli prijati, čeprav so bili opozorjeni, kje hodi. Šele ko je prišla na pomoč cela posadka, so ga začeli zasledovati in iskati. Medtem je Gali že davno poiskal pot v daljavo ter so ga ujeli šele po nekaj dneh precej daleč.

Obirsko

Zaradi obnove Piskernikovega mostu je deželna cesta Obirsko-Korte pri km 0,95 od 26. septembra do 8. oktobra za vsak prevozni promet zaprta. Za pešce in za primer kakšne katastrofe so postavili pomožni most.

Proces dr. Jobst — KELAG zaključen

V pomladi leta 1953 je takratni deželni svetnik in deželni finančni referent dr. Pavel Jobst tožil podjetje KELAG na plačilo v znesku 960.000 šilingov. Ta znesek je zahteval kot honorar za sodelovanje pri ureditvi odškodninskih pogodb, ki jih je Koroška sklenila s prizadetimi občinami, pri katerih je bila KELAG udeležena kot tretji partner. V teku procesa je celovško sodišče dr. Jobstu priznalo zahtevano vsoto v celoti dodatno z obrestmi in stroški. KELAG je zastopala stališče, da je dr. Jobstu kot deželnemu finančnemu referentu pripadla ta naloga v okviru njegovega delovnega področja.

Z razsodbo celovškega deželnega sodišča se je minuli teden ponovno bavilo višje deželno sodišče v Grazu. Graško sodišče ni popolnoma soglašalo z razsodbo prve instance. Senat je predlagal dr. Jobstu, naj se zadovolji s polovico prvotno zahtevane

vsote, na kar je tožilec pristal. Z ozirom na to, da je vrhovno sodišče razsodbo prve instance priznalo, da mu honorar pripada poleg dolžnosti, ki jih je opravljal kot finančni referent in nadzorni svetnik

Denar leži na cesti

Da, pravilno ste brali. Denar leži na cesti. Ne samo tamkaj v deželi neomejenih možnosti, ne, tudi pri nas. Da ga pa najdemo, moramo vsekakor iskati in pri tem vam hočemo pomagati.

V današnji nakladi najdete prospekt. Tega berite pazljivo in ko boste končali, boste tudi Vi rekli: Denar leži na cesti.

KELAG-a, je KELAG po svojem zastopniku tudi pristala na poravnavo. Dr. Jobst bo tedaj dobil 480.000 šilingov.

S tem je proces, ki je svojčas vzbudil v javnosti veliko zanimanja, zaključen.

**Namestnik dež. glavarja
Matthias Krassnig 60-letnik**

Mož, ki uživa ugled in spoštovanje vseh plasti koroškega prebivalstva in tudi brez razlike narodne pripadnosti, je dne 25. t. m. praznoval 60-letnico svojega življenja. Matthias Krassnig — prvi namestnik deželnega glavarja — si je osvojil naklonjenost vseh zaradi svoje nepristranske in objektivne dejavnosti v funkcijah, ki jih poseduje v javnem življenju na Koroškem.

Matthias Krassnig se je rodil kot sin železničarja v Starčah pri Grabštanju in je

v Grabštanju obiskoval ljudsko šolo, nato pa je vstopil v celovško gimnazijo. V prvi avstrijski republiki je najprej prevzel dolžnosti v invalidsko-odškodninski komisiji, nato pa so ga sprejeli v službo pri Uradu koroške deželne vlade. V letih od 1934 do 1945 je bil zaradi svojega prepričanja pogosto tarča napadov in preganjanja nacističnih elementov.

Po zlomu fašizma se je z vnemo posvetil obnovi demokratične republike. Pri volitvah leta 1945 je bil na listi Socialistične stranke izvoljen v deželni zbor in poklican v koroško deželno vlado. Prezvel je agende socialne oskrbe in zdravstva, na katerem področju je v povojnih letih ogromno storil. V ostalem se udeležuje še v številnih drugih važnih funkcijah, ki jih izvaja vestno in z vso predanostjo. Leta 1949 je postal drugi namestnik deželnega glavarja, po volitvah leta 1953 pa prvi namestnik.

Zaradi svojega človečanstva, stvarnosti in objektivnosti je bil ob svojem življenjskem jubileju deležen čestitk vseh plasti koroškega prebivalstva.

Št. Peter na Vašinjah

Vžigalice niso igrača za otroke. V Malih Djekšah je sedemletni sinček malega posestnika Maierhoferja povzročil z vžigalicami, ki jih je prižigal v bližini ute za steljo, požar. Stelja se je vnela in kmalu je bila uta v plamenih, ogenj pa se je razširil tudi na gospodarsko in stanovanjsko poslopje. Čeprav so požarne brambe iz št. Petra in Velikovca prihitele gasit, je bila gasilna akcija zaradi pomanjkanja vode zelo otežkočena. Ogenj je uničil vse tri objekte. V gospodarskem poslopju so zgoreli tudi vsi gospodarski stroji in letošnja krma, v stanovanjskem poslopju pa mnogo opreme. V plamenih sta končala tudi en konj in ena svinja. Prizadeti posestnik ima veliko škodo.

Beljak

V bližini pokopališča pri Beljaku so ose napadle šestletnega otroka. Otrok je prijel iz gozdne poti, cel roj os pa se je vsul za njim ter se zaganjal v njega. Neki policist in tri ženske so imeli precej opravka, da so napadalne in razsrjene ose odgnali in otroka rešili neprijetnega položaja. Veliko os se je usedlo na otrokovo obleko, dvanajst žuželk pa ga je že pičilo. Mati je morala z otrokom takoj k zdravniku.

OGLEDALO v tehniki

Iz starih časov se je ohranila zgodba o tem, da je Arhimed, sloviti antični znanstvenik, pri obrambi mesta Sirakuze sežgal sovražnikovo ladjevje, ki je grozilo, da bo uničilo mesto. Arhimed je sklical — tako pripoveduje zgodba — sirakuške ženske in jih prisilil, da so z ročnimi ogledali usmerile sončne žarke na sovražne ladje. Toplota, ki so jo zgoščeno metala ogledalca na tuje ladje, je sežgala sovražnikovo ladjevje.

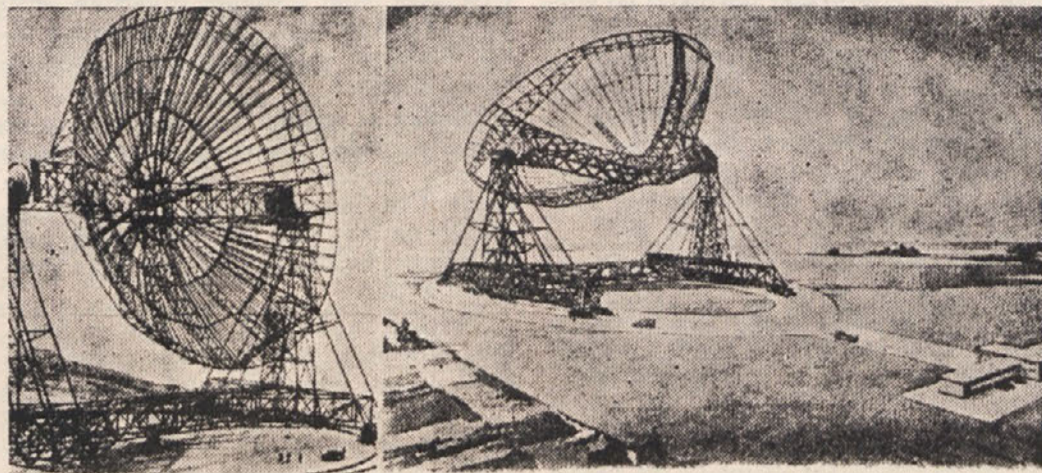
Tako pripoveduje stara zgodba, kar pa je le pravljica, kajti iz znanosti vemo, da tak poskus v resnici ni mogoč. Navzlic temu pa se je ogledalo v sodobni tehniki močno uveljavilo na najrazličnejših področjih.

Predmetov, ki so zelo oddaljeni, z ogledalom ni mogoče sežgati, na majhne razdalje pa ogledala lahko zgostijo sončno energijo. Namesto toplote pa ogledalo pošilja svetlobne žarke na velike razdalje. Pred stoletji so med vojno zelo mnogo uporabljali signale z ogledali, tako imenovane heliografe. V današnjih dneh omogoča sistem ogledal in prizma periskopa tankistu, da opazuje zemljišče, ne da bi pokukal iz tanka, prav tako pa tudi mornarju ni treba iz podmornice.

Kdo še ni videl, kako snopi svetlobe velikih žarometov sekajo nočno nebo!

Reflektorski žarki bi ne mogli premagati velikih daljav, če bi ogledalo ne zbralo svetlobo mnogih žarnic v en sam močan pramen.

Ogledalo defektoskopa, posebnega instrumenta, omogoča kontrolorjem, da vregledajo notranjost dolgih cevi ter ugo-

tovijo njihovo kakovost. V velikanskih ogledalih teleskopov se rišejo daljne zvezde. Brez ogledal si ne znajo pomagati tudi zdravniki, če hočejo pregledati notranjost očesa, ušesa, grla, pogosto pa uporabljajo ogledala tudi pri operacijah, pri

katerih ne sme biti v senci niti en operirani del. Uporaba ogledal v tehniki se še nenehno razvija in se jim pripisuje vedno večji pomen.

Na sliki, ki jo priobčujemo, vidimo orjaški teleskop, ki je bil postavljen v severni Angliji. Stal je 500.000 funtov. Raz-

likuje se od navadnih teleskopov po tem, da ima ogromno lečo, s katero bodo lovili tudi radijske valove z drugih nebesnih teles, ki so oddaljena lahko tudi 100 milijonov svetlobnih let. Osnove teleskopov so tudi ogledala.

Tudi računski stroj ni vseomogoč

V tehnično razvitih državah uporabljajo avtomatične stroje v vedno večjem obsegu tudi pri gradnjah novih tovarn, kjer so jim našli dosti koristnega dela. Prav tako se elektronskim računskim strojem obeta vedno širša uporaba, vendar pa ne smete misliti, da bodo stroji popolnoma izpodrinili človeka. Ta bo še vedno obdržal glavno vlogo v vseh delovnih postopkih tudi v najnovejših tovarnah.

Po navadi opisujejo elektronske računске stroje kot naprave, ki opravljajo v sekundi delo, za katero bi večje število ljudi rabilo tedne. V bistvu je to res, v splošnem je pa tako mišljenje vendarle napačno. Računski stroji so samo naprave za dobivanje obvestil, ker dopolnjujejo človekovo deduktivno razumsko delo, s človeškim umom pa se ne morejo meriti.

Kar se tiče nadomeščanja ljudi, izpolnjujejo moderni računski stroji to nalogo le na omejenem področju. Človeka nadkričujejo samo tam, kjer je potrebno veliko število elementarnih računskih operacij. Kjer je obvladovanje sorodnih razmerij v nekem računskem postopku zelo zloženo, se stroj ne more kosati s človekom. V najboljšem slučaju računski stroj obvlada le omejeno področje variacij v kompleksnem sistemu, izven tega pa ga more nadomestiti le človeški razum.

Glavna odlika računskega stroja je nje-

gova sposobnost ponavljanja. Stroj obravnava določeno število pogojev vedno na popolnoma enak način. Zaradi tega le računski stroj lahko spremeni najboljše operacijske pogoje v stvarnost.

Kaj v bodoče obetajo računskim strojem na področju kontrole? Med različnimi načini uporabe računskih strojev za kontrolo so najbolj vidni problemi neprekinjenih delovnih postopkov in pa sistemi razdelitev. Zanimiv je način uporabe na področju izdelave strojnega orodja. Družba General Electric ima poskusno stružnico z avtomatičnim beležnikom delovnih postopkov, ki zabeleži vsak gib delavca pri izdelavi prvega kosa na stružnici. Za

Svetovno prvenstvo v strojepisju

Na svetovnem prvenstvu v Monacu je sodelovalo 150 strojepisk in strojepiscev, od teh 50 iz Nemčije. V tekmovanju v tridesetih minutah prepisovanja teksta je zmagala strojepiska iz Stuttgarta Alt Lore, ki je dosegla v minuti povprečno 544 udarcev. Druga je bila Margot Gramer iz Welblingena s 540 udarci v minuti. Po narekovanju pa je tipkala Francozinja Germaine Zaigel-Gabriel, ki je v minuti napravila 723 udarcev in tako postala svetovna prvakinja v hitrosti tipkanja. Ta rekord seveda velja za leto 1955.

ca zjutraj odšli v mesto in bi se zdaj mi-mo njive vračali!

Najprej ni nihče odgovoril, potem je rekla Toplečka:

»Orjemo, dà!«

Rekla je in vzdihnila. Midva s Tuniko sva bila tiho. Tako smo bili potem precej časa vsi tiho, skoraj ko na trnju. Tako bi bilo ne vem koliko časa še, da ni Hana dvignila rok k jerbasu. Videl sem prsi, kako so se dvignile za belo jopico — bila je svetešnje napravljena — in pogledal v tla, na brano pri njenih nogah; postavila je jerbas na voz in zatem pretrgala molk.

»Dà, prišla sem,« je rekla; potem je rekla materi »Vam ni kaj po volji?« in zatem še meni »Kaj pa ti? Se še nič ne ženiš? Plojeve, govoriyo, komaj čakajo...« Izpod čela me je pogledala, zatem ni mogla več zdržati. Dvignila je jerbas na glavo in vsekala:

»Ne bom vam grunta požrla, ne bojte se!«

Obrnila se je proti hramu in odšla najprej po vratnikih. —

IX

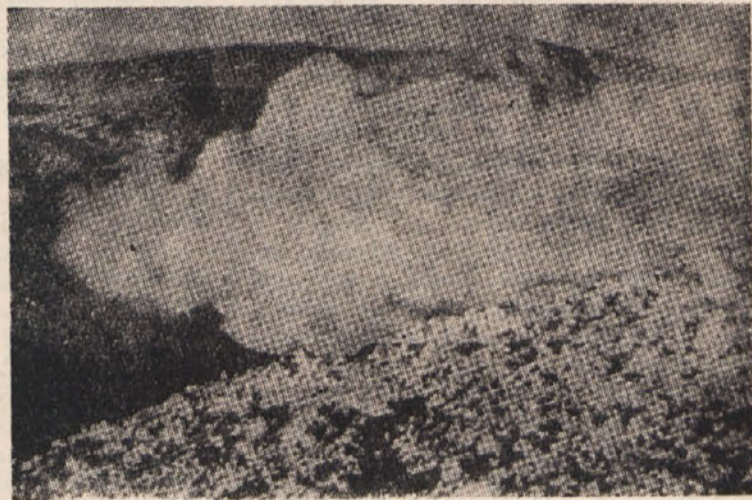
To noč, potem ko je vse to povedal, Hedlov dolgo ni zaspal. Dolgo se je obračal po ležišču; naslednji večer je začel sam od sebe, bilo je, ko da bi čakal name, da bi to s Hano do konca povedal. Eno pa

seveda kose pomaknejo trak, na katerem so gibi zabeleženi, nazaj, in stroj potem opravi vse gibe brez delavčevega upravljanja.

Ognjenik Etna zopet bruha

V petek, 23. septembra, je ognjenik Etna na Siciliji začel zopet bruhati. Eksplozije so nastale v treh novih špranjah, dve sto metrov pod vrhom Etne, ki ga obdaja gost oblak dima. Izvedenci iz vulkanološkega observatorja v Cataniji, pristaniškega mesta na Siciliji, so se podali na goro, da bi proučili nove izbruhe ognjenika. Na sliki vidimo posnetek predzadnjega bruhanja Etne. Takrat so dim lahko videli številni opazovalci tudi do 45 kilometrov daleč.

Etna je najvišji še delujoči vulkan v Evropi. Gora Etna je na Siciliji, visoka 3279 metrov. Ob vznožju gore in na po-bočju, ki je zelo rodovitno, uspevajo oli-

ve, južni sadeži in vinska trta.

Vrh Etne, ognjenika, ki je še najbolj aktivno delujoč vulkan na svetu, bo kmalu dostopen za vse turiste. Od vznožja pa do vrha gradijo namreč vzpenjačo, ki bo že kmalu dograjena.

po Toplekovi boleznii in smrti Toplečka. Videl sem, kako jo je Tunika pogledala, kako je odložila žlico, ki si jo je brisala, kako se je presedla; in zatem sem slišal, kako je sestri bolj rekla ko povedala:

»Ali — tam, za miznico, sedijo mati.«

»A?« je povprašala Hana in se sprenevedasto zazrla v sestri; in zatem je še enkrat povprašala: »Kaj ne sedi on — za miznico?«

»On?« je rekla, dà; ta on je stal za njo, sredi izbe, in ta on, to sem bil jaz, jaz sam. Vem, spominjam se, hotel sem stopiti k mizi in sestri, a mi je noga zastala. »Ah,« je zavzdihnila Tunika, se obrnila nazaj, da je pokazala hrbet, in se zagledala skozi okno. Vsa reč jo je vznevoljila.

Hana se je naglas zasmejala in se presedla, ko da bi ne bilo nič, ko da bi se nič ne zgodilo — a presedla, to je, potegnila se je na pravo stran, na drugo klop pri mizi, tja, kjer sem sedel jaz, odkar sem prišel na Toplekovo. Tunika se je ozrla, jo ošinila in se znova zazrla skozi okno za hrbotom; očitno je bila do kraja nejevoljna.

Prišla je Toplečka in sedla. Ni še nič vedela, tudi videla ni še ničesar. Preden pa je dvignila roke h križanju, je opazila, da še nisem sedel; zagledala je Hano na mojem prostoru.

»Kaj?« je vprašala in povprašala vse, da ne bi samo Hane: »Kako ste se posedli?« Hana pa, ko da je ni slišala. Prekrižala

ZANIMIVOSTI

Hitro razmnoževanje. Ena sama bakterija se pri telesni temperaturi človeka v 24 urah razmnoži v 5.000.000.000 bakterij. Pri temperaturi 10 stopinj Celzija je razmnoževanje neprimerno počasnejše — v 24 urah nastane le 500 novih bakterij.

Kadilci — pazite na svoje srce! Kajenje cigaret ne škoduje le pljučem, ampak tudi srcu. V ZDA so pregledali 200.000 oseb in ugotovili, da je med kadilci več srčnih obolenj in večji odstotek umrljivosti.

Tamatea — požiralec zemlje. Na Novi Zelandiji je otok z najdaljšim imenom na svetu. Praviyo mu Taumatawhakatangihangakoauataumateapokaiwehunaukatana-tahu. Ime pomeni »kraj, kjer je Tamatea, poznan kot požiralec zemlje, igral na flavto svoji ljubicji.«

Tamateapokaiwhenua, ali skrajšano Tamatea je mitološki junak Maorov, prvotnih prebivalcev tamošnje dežele. Le-ti pravijo, da je imel še daljše ime.

V 30 sekundah pečena pečenka na krožniku. V ZDA in zapadni Evropi je prišel na trg posebni električni aparat »Radar-Grill«, po naše bi temu pekaču rekli »radarski raženj«. Pekač v 30 sekundah kar na krožniku speče pečenko. »Radar-Grill« ne peče v pravem pomenu besede. Žarki iz naprave prodirajo skozi jedila, ki jih pečemo ali segrevamo. Priprava jedil z »Radar-Grillom« je hitra in higienska, pri peki ni treba dodajati masti ali vode in zunanja površina tudi nikoli ni preveč zapečena. V celofan zavite klobase ali kako drugo jed celo lahko segrevamo kar skozi ovojo.

Ivan Potrč:

32

NA KMETIH

Sem od velike steze, z nabasanim jerbasom na glavi, je prihajala — Hana. Vsi trije na njivi smo jo bržčas hkrati zagledali.

Tunika je dvignila bič, a ni udarila po juncih; sam sem spustil plug in ga naslonil na blanjo, vendar pa ročajev nisem spustil; videl sem Toplečko, kako se je zagledala po klancu, koder je prihajala begunka, ko da ne more odmakniti oči in ko da še vedno ne more verjeti, kar vidi; prišla se je za ročico pri vozu. Hana je prihajala bliže in bliže, pogledovala je po nas, zatem po njivi in zatem znova po nas, po materi, po Tuniki in po meni, nato se je znova ustavila na materi in na njenem trebuhu.

Bila je vsa razžarjena od vročine, lahko tudi od hoje v klanec proti njivam, lahko tudi od cunj, ki so ji gledale iz nabasanege jerbasa. Ustavila se je za vozom, nas še enkrat spreletela z očmi, in zasilal sem, da je vprašala:

»Tak, ste v oranju?«

Ko meni nič in tebi nič! Ko da bi teti-

Okusna zelenjava za zimo

Koreninje peteršilja, zelene, rumene kolerabe, rdečega korenja, pora dobro očistimo, dobro operemo ter razrežemo (ne zmeljemo s strojem), kar je mnogo bolje, ker zgubi pri mletju mnogo soka. Zrežemo samo koreninje na male kolobarje,

Zdravilne rastline

Repinec

Repinec, reginec, ovčji prijatelj ali, kakor ga nazivajo nemško, Klette, latinsko pa arctium lappa, je dvoletna poldrug meter visoka rastlina z dolgo, močno koreninjo, iz katere rastejo veliki okroglosrčasti pritlični listi in pokončno steblo z listi, ki se proti vrhu vedno bolj zmanjšujejo. Rdečkastomodri cveti so zbrani v majhnih okroglih koških, ki stoje združeni v nekatere češulje, vrh stebela in vej. Krovni listi teh cvetov so luske, ki končujejo z bodečo kljukico, s katero se prime človeške obleke in živalske dlake.

Repinec cveti od julija do septembra. Raste kraj plotov, ograj, ob zidovih, grobljah, po obdelani pa tudi neobdelani zemlji in po obrežjih potokov. Nabiramo koreninjo spomladi ali jeseni; liste poleti. Repinec vsebuje inulin, sluz, česlovine, saponin, hlapna olja in grenke snovi. Pospešuje izločanje vode (potu in seča), odvajaja in čisti kri.

Ze stara slovenska zdravniška knjiga opisuje njegovo moč in koristi. Takole pravi: »Zmečkani listi, ki jih položimo na stare rane, čistijo in suše, pa tudi hladijo in odzamejo bolečine. Zdravi pa tudi spahnjene ude. Kuhaj sok na orehovem olju in terpentinu... da bo kot mazilo. S tem namaži grinte (oskrumbe), to da lepo in gladko kožo. Repinčevi listi na vinu kuhani (pokladaj jih na oteklino in rane) odstranijo oskrumbe. Korenine kuhate na vinu in piti, zdravi naduho. Na maslu kuhani listi so za trde čire. Voda, na kateri si kuhlal te liste, je za kamen in bolan mehur. Cvetne glavice (knofe) kuhate na vinu in piti, ustavi grižo in ženski čas. Repinec je za oteklino. Zmečkaj ga in deni nanje. Kuhaj repinec na vodi, napravi suho kopel; je zelo dobro za tiste, ki jih v križu boli.«

Popolnoma upravičena je uporaba repinca bodisi notranje, bodisi zunanje pri različnih kožnih boleznih, tako pri spuščanjih, lišajih, čirih, protinu, ranah, revmi in vodenici.

Za zdravilo pripravimo čaj (2 do 3 gr ali ščepec posušenih listov, ali korenine, ali pa obojega na skodelico vode in damo bolniku eno do dve skodelice čaja na dan). Prav tako rabimo pri kožnih boleznih (zunanje!) repinčeve perje, ki ga pokladamo na bolna mesta, ali vodo v kateri smo kuhali perje ali korenino. Nekateri priporočajo repinčev čaj tudi za zdravilo pri različnih želodčnih boleznih, čirih v želodcu, krvavenju, vnetju.

nato pa še na majhne rezine. Listov zelene in peteršilja dodamo le toliko, da je malo pomešano in tudi za oko lepše. Čebule in česna ne dodajamo zelenjavi, ker dobi zelenjava okus po teh dveh začimbah in kar ima za posledico, da gospodinje često tožijo, da po taki mešani zelenjavi dobe vse juhe in druge jedi enak okus. Če pa pripravimo zelenjavo po gornjem načinu, ta skrb odpade, ker čebulo in česen po potrebi dodajamo juham in ostalim jedem. Ko je vsa zelenjava očiščena in zrezana, jo stehamo, dodamo na vsak kilogram zelenjave do 20 dkg soli, vse dobro premešamo in spravimo v kozarce. Jedil, katerim dodamo gornjo zelenjavno mešanico, ne smemo več soliti.

Po tem receptu lahko vložimo samo zeleno v poseben kozarec, v drugega pa lahko samo peteršilj in sicer samo zelenje. Zima je dolga in marsikje bomo s pridom uporabili na ta način pripravljeno zelenjavo, medtem ko bi se nam listi zelene in peteršilja na vrtu pokvarili, uničili.

Kozarce dobro zavežemo in jih hranimo na suhem prostoru.

Ne pozabimo tudi na sušenje majarona, timijana in ostalih začimb, katere rade uporabljamo v našem gospodinjstvu. Sušiti moramo zelenjavo vedno v senci in na zraku. Ko je zelenjava suha, jo spravimo v platnene vreče in jih spravimo na suhem, zračnem prostoru.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Ishias

Skoraj za prst debeli živec ishiadicus, ki leži na upogibni strani stegna, je najmočnejši živec človeškega telesa in obenem tudi prav posebno občutljiv. Dasi so nekoč mislili, da povzročajo močne bolečine v predelu ishiadicusa le razna vnetja živca samega, vemo danes, da so lahko vzrok neznošnim bolečinam tudi motnje v presnovi.

Ishialgija — kot pravimo obolenju tega živca — se izraža v topi bolečini v ledjih in v okolici križnice. Bolečina se razteza na zgibno stran stegna in na zunanjo stran kolena prav do stopala. Vzrok bolezni je lahko ali revmatizem, ki nastane, če nas je dež premočil, ali pa zaradi tako zvane žariščne infekcije, to je zaradi vnetja na zobnih koreninah, bezgavkah, v čelni votlini ali žolčniku. Isti bolezenski pojav lahko nastopi tudi kot posledica drugih bolezni. Nekateri infekcijske bolezni vplivajo na živec ishiadicus in ga poškodujejo. Dostikrat vplivajo na ishiadicus tudi bolezni v medenici ter v območju hrbtenice. Tipičen znak je bolečina, ki jo čutimo, kakor da bi nam nekaj nategovalo živec. Bolečina nastane, če pri sprožitvi noge bolni živec nategnemo.

ševala in — pikala. Za božjo voljo, vse je hotela zvedeti od treh zagoltnih mutcev pri mizi, prav zanalašč vse, ko da bi ne bila prav ona tista, ki je pobegnila od hrma in ki bi jo morali zdaj mi izpraševati. Kaj vse je načejala!

Zajemali smo in molčali; vse je bilo tako tiho, da bi lahko poslušali noč za zaprtimi okni. Znenada je Hana vprašala: »Kaj, ali tu še nič ne silijo?«

Sprva je ni hotel nihče slišati, zatem smo jo le drug za drugim pogledali — najprej Zefa, zatem jaz in zatem Tunika.

»No-ja, v zadrugo, sem mislila reči.«

Bila je resnica, kar je povpraševala; povsod so govorili o tem — kaj vse so govorili! — toda nihče pri mizi ni vedel, zakaj Hana napeljuje vodo na ta mlin. Znova smo lahko samo molčali, Hana pa nas je gledala vse zapovrstjo, gledala in se delala radovedno. Zatem sva še midva s Tuniko pogledala Zefo; ni bilo drugače, morala je nekaj ziniti.

»Silijo?« je povprašala in rekla: »Silijo, no-ja.«

Očitno Hani to ni bilo dovolj, še nadalje je vrtala z očmi; tako je morala Toplečka še kaj povedati.

»Kdo bo pa sam šel — v zadrugo?« se je obregnila. »Še na konec pameti mi ne pride. Ha!«

Toplečka je hotela pogovor končati, s takim pogovorom in s sleherni mislijo na

Večkrat se zgodi, da serviramo gostom sadje ali pa ga nam servirajo drugi. Tedaj se mnogokrat vpraša marsikatera gospodinja ali gost: kako se pravzaprav sadje servira, oziroma pravilno je?

Vse sadje moramo najprej dobro oprati in ga okusno namestiti ali v posebno skledo za sadje ali pa kar na krožnik. Nekatero sadje jemo s sadnim priborom (mali nož, vilička in žlica), drugo pa samo z roko. Poglejmo sedaj, kako jemo posamezne vrste sadja!

Jabolka in hruške ponudimo običajno v stekleni skledi. Vsakemu gostu damo desertni krožnik in sadni pribor, brez žličke. Gost naj najprej jabolko ali hruško razdeli na štiri dele in izreže peške, nato reže sproti koščke in jih daje v usta z roko ali z vilico.

Marelice in breskve se jedo z roko. Pred tem pa se sadež z nožem prereže do kosti. Gostu ponudimo tudi skodelico z vodo za umivanje prstov. Za pomaranče je najbolje, če jih serviramo razdeljene na krljce. Jedo se s sadnim priborom.

Grozdje se najprej razreže s škarjami na primerne dele in se je kar z roko. Kadar serviramo grozdje, dajmo pred gosta tudi skodelico z vodo za umivanje rok, ker se sicer prsti lepijo. Česnje serviramo v skledi za sadje; gostu pa damo desertni krožnik in žličko na levo stran krožnika. Česnjo primemo za pecelj in damo sadež

Kako jemo sadje

v usta. Peško odstranimo iz ust z žličko. Vrtne jagode primemo prav tako za pecelj in odgriznemo samo sadež. Gozdne jagode ponudimo v stekleni skodelici s podstavkom. Jemo jih z žličko. Enako jemo in serviramo tudi kosmulje, borovnice, maline in ribizelj. Česplje serviramo v stekleni skodelici s podstavkom in desertnim krožnikom ter žličko. Česplje najprej razpolovimo in peško odstranimo z žličko.

Melone (dinje) in lubenice razrežemo na krljce in jih serviramo na steklenih krožnikih. Jemo jih s priborom.

Vložimo sadje v kis

Za spremembo vložimo nekaj sadja tudi v kis, zlasti zato, ker je vlaganje zelo preprosto in v malih gospodinjstvih praktično.

Hruške olupimo, jih razrežemo na štiri dele, odstranimo peške in vse, kar je rjavega. Polagamo jih v skledo z vodo, kateri dodamo košček limone, da hruške ne postanejo rjave. V čisti kozici zavremo 1 liter vinskega kisa, nekaj nageljnih žbic, skorjo cimeta, limonino lupino in četrto litra vode ter 60 dkg sladkorja. V tej tekočini kuhamo hruške nekaj minut, nato pa vroče vložimo v čiste kozarce. Ko skuhamo vse hruške, zlijemo v kozarce še tekočino in jih takoj prevežemo s pergamentnim papirjem ali mehurjem, nato pa kozarce postavimo pod odejo.

Tako kuhamo lahko tudi česplje, ki jih pa pred kuhanjem nabodemo, da se ne slečejo.

Tekočina zadošča za štiri do pet kilogramov sadja.

Recept

Zdrave zelene paradižnike in paprike, ki v pozni jeseni več ne pordeče, lahko shranimo za zimo. 1 kg takih paradižnikov zrežemo na rezine. Prav toliko sladke zelene paprike očistimo semena, jo zrežemo na rezance in ji pridenemo še pol kilograma narezane čebule. Vse skupaj stresemo v večjo posodo, zmerno osolimo in pustimo, da stoji pol dneva. Nato solato odcedimo, premešamo, stresemo v kozarce in zalijemo z vinskim kisom, v katerem se je 5 minut kuhala žlica soli. Po vrhu nalijemo še za prst visoko olja ali stopljenega loja, ki se hitro strdi. To solato pozimi preplaknemo z vodo in zabelimo z oljem.

Jajca v apnu

Na 20 litrov vode vzamemo 80 dkg gašenega apna. Oboje dobro zmešamo in pustimo v posodi 8 dni. Brozgo vsak dan večkrat premešamo s kuhalnico in po enem tednu posodo napolnimo z jajci. Nato jo zalijemo z apnenim mlekom, ki ga prej ocedimo. Sega naj 3 do 5 cm čez jajca.

Hana se je zasmejala naglas in veselo, da bi se tudi nam zazdela vsa ta reč z zadrugo tako smešna. A nobeden pri mizi ji ni več odgovoril, ne na njene besede in ne na njen smeh.

»Tetica« — to je bila Rudlova, Toplečkina sestranca — »pa pravijo,« je Hana še enkrat začela, »da na Toplekovem tudi že vse zori za zadrugo. Hm.«

Toplečka ni odgovorila; vsi pri mizi smo vedeli, kaj na Toplekovem zori.

Vstala je — bili smo pri kraju s prvo skledo — in odšla v kuhinjo. Vrnila se je s klojci*, a skledo je držala nad trebuhom, kakor da bi si ga zakrivala. Tega doslej ni delala. »Zori zori...« mi je ne vem zakaj začelo bloditi po glavi, ko sem mislil na njen trebuh. Obenem sem vedel, da bi Hano tudi v žlici vode utopil, tako sem jo zasovražil; samo zavoljo nje je nastalo tako pri mizi, da smo jedli klojce, ko da bi nas kdo silil oblanice požirati. Ženska si še vedno ni zavozlala jezika; po vsej sili je hotela to, kar je imela v glavi, do kraja speljati.

»Velovleška Drevenšca, ali kaj veste,« je naglas zapela, »je tudi dobila otroka. Jezus-na, pomislite, takšna stara babina! Da se ni poprej zmisllila...«

(Se nadaljuje)

* klójci = narezano posušeno sadje

se je in začela z žebranjem. Tako je bilo potem celo molitev, da še vedno nisem sédel. Toplečka se je ozrla nazaj po izbi, da bi videla, kako je z mano, kaj name ravam jaz, medtem ko je Tunika kar prhnila.

»Ali Hana! Si pozabila, kje si sedela?« In zatem, kajti Hana ni kazala nikakšne volje, da se misli premakniti: »Tam je njegovo mesto.«

Zdaj se je Hana sčajmala*).

»Aja, tu je za našega hlapca,« je rekla zavzeto; »saj res, čisto sem pozabila.«

In pri priči je vstala in odšla na drugo stran mize, na stol, kjer je po navadi sedela. Začela je zajemati jajčevo juho, ko da se zares ne bi nič zgodilo.

Po meni je strahotno spretelo. A stisnil sem zobe in odšel k mizi; bilo je najbolj prav, kar sem storil. Tudi Tunika in za njo Zefa sta segli druga za drugo po žlicah in začeli nositi.

Sedel sem Hani nasproti, a je nisem pogledal, niti enkrat ne; tudi Toplečke in Tunike ne. Vsem trem ni šla večerja, vsi trije smo bolj goptali ko požirali; edino Hana se je presedala in povpraševala — vse je hotela vedeti, ko da bi bila gluha, kako napeto je pri večerji; ko da bi ji skratka vse to prijalo, da je laže povpra-

*) sčajmati se = zavesti se, spomniti se.

Pred skladiščenjem krompirja

Tudi v najugodnejših letih nikakor ni priporočljivo, da spravljamo krompir z njive naravnost v klet. Letos, ko je bilo vreme za časa rasti in zorenja krompirja zelo mokro, pa bo na takoj vskladiščenem krompirju nastala velika škoda. V rasti je krompir skoraj povsod napadla krompirjeva plesen (*Phytophthora*), katere klice povzročajo že za časa zorenja gnitje gomoljev. Veliko škodo pa gnitje gomoljev lahko povzroči v skladišču (kleti ali zasipnici).

Zadnji teden, ko smo krompir v glavnem spravljali, smo imeli lepo in suho vreme in je bila nevarnost okužbe gomoljev po klicah plesni zmanjšana. Nikakor pa si ne domišljajmo, da gomolji v skladišču ne bodo gnili. Možnosti za okužbo so bile kljub temu še velike. Deževje v sredini septembra je brez dvoma spralo klice v zemljo. Posebno na težjih zemljinah so vsled vlage imele klice ugodne pogoje za življenje. Pri izkopu navadno ranimo gomolje. Na ranjenih gomoljih, pa tudi na prezgodaj izkopanih gomoljih, kjer se koža še lušči, se naselijo klice plesni in opravljajo z isto naglico svojo škodljivo delo, kakor prej na krompirjevki. Razumljivo je, da bo po naših kmečkih načinih takoj vskladiščen in še neohlajen krompir pričel na veliko gniti.

Pred skladiščenjem preberimo krompir

Nevarnost, da bi nam pričel krompir na veliko gniti, je letos velika. Zato počakajmo s skladiščenjem v klet ali v zasipnici vsaj še do sredi meseca oktobra. Preden bomo spravili gomolje v klet ali v zasipnico, jih moramo brezpogojno prebrati in odstraniti od njih prst ter vse poškodovane in nagnite gomolje. Zaenkrat nasujemo gomolje na sklednju ali v suhi šupi v neprevisoki plasti, da se ohladijo in osušijo. Proti sredini meseca pričnemo s prebiranjem, pri katerem posebej odbetimo gomolje za seme. Za seme so pripravi gomolji s 4 do 7 cm premera na najširši strani. Gomoljev od sort oz. njiv, ki so bile močno napadene po plesni, ne puščajmo za seme, temveč si raje za prihodnjo pomlad oskrbimo zdravo in rodovitno seme.

Medtem ko se krompir na sklednju hladi in suši,

pripravimo krompirjevo klet,

kjer bomo hranili krompir čez zimo. Če že ne moremo ločiti skladišča krmnega krompirja od skladišča za jedilni in za se-

menski, ločimo vsaj skladišče semenskega krompirja od ostalega. Krompirjeve kleti najprej temeljito očistimo in prezračimo, nakar jih dobro razkužimo. Razkužili jih bomo s tem, da bomo na 10 m³ prostora zažgali 40 gramov žvepla, pred tem pa klet neprodušno zadelali in jo odprli šele čez 24 ur. Vse stene, tla, vrata in okna ter deske ob straneh in po tleh prebelimo z apnenim beležem, ki mu na 100 l dodamo 5 kg bakrenega apna. S skladiščenjem počakajmo, da se klet spet posuši. Mokra klet ni za skladiščenje krompirja.

Krompirjevo skladišče mora imeti enakomerno temperaturo, ki jeseni, pozimi in spomladi ne sme pasti pod +3° Celzija in ne narasti nad +6° Celzija. Po tleh položimo na tanjše tramiče deske, prav tako tudi ob stenah, da omogočimo zraku kroženje med gomolji. V večjih skladiščih pripravimo tudi zračnike, da jih bomo postavili med gomolje. Prav je, če pride na vsaka 2 metra 1 zračnik. V tako opremljenem skladišču nasujemo gomolje lahko višje od 1 1/2 metra. Vso to opremo krompirjevega skladišča obelimo z apnenim beležem, pa čeprav so tramiči, deske in zračniki še novi. Za primer, da že imamo krompirjevo skladišče tako opremljeno, pa preglejmo, če ni kakšna deska ali tramič strohnel, da ga zamenja-

mo z novim. Strohnel les je namreč zarišče najrazličnejših škodljivcev. Skrbimo tudi za to, da bomo klet ali skladišče pozimi lahko zračili.

Semenski krompir v gajbice

Najbolje je krompir skladiščen v gajbicah po 30 kg gomoljev. Te gajbice imajo velikost 60 × 40 cm in so 20 cm visoke. Vogalne latice morajo biti nekoliko višje, da je med gajbicami še prostora za kroženje zraka. V naši kmečki praksi in v zvezi z draginjo lesa krmnega in jedilnega krompirja ne bomo shranjevali v gajbicah. Vsekakor pa spada semenski krompir v gajbice, da ga pozimi sprti lahko opazujemo in prebiramo.

Krompir, ki bo šel v zasipnice, bomo morali posebej dobro prebrati, ker v zasipnici celo zimo ne bo več mogoče kontrolirati njegovega stanja. Sploh je priporočljivo, da gomoljev od sort in njiv, ki so bile močno napadene po krompirjevi plesni, ne dajemo v zasipnice, marveč damo tja le gomolje zdravih nasadov.

Ob letošnji nevarnosti gnitja krompirja v skladiščih pa bo najbolje, da krmi krompir sedaj jeseni parimo in ga siliramo. S siliranjem se bomo izognili vsej škodi, ki pozimi lahko nastane vsled gnitja.

Blaz Singer

Nedozorele koruzne storže siliramo

Marsikje letos koruza ne bo dozorela. Ker pa je sušenje nedozorele koruze več ali manj tvegano zadeva in povzroča dosti dela, nastaja vprašanje, ali ne bi bilo možno, da bi koruzne storže v sedanji mlečni zrelosti enostavno silirali oz. kisalil podobno kakor parjen krompir.

Brez dvoma je mogoče, zelene koruzne storže silirati in dajo ti odlično pitovno krmo za svinje. Silirani koruzni storži imajo dvojno vrednost od krompirja. Da bo kisanje storžev uspelo, jih je treba čim fineje zrezati. Še bolje je, če jih zmečkamo oz. zmeljemo v posebnih strojih oz. mlinih, kakršne rabimo za mletje pese, predvsem trde sladkorne pese. Ker pa so ti stroji razmeroma dragi, jih ne bomo nabavljali nalašč za mletje koruznih storžev, ampak bomo te enostavno čim drobneje zrezali.

Dobro osnovno krmo za pitanje svinj dosežemo, če vzamemo za kisanje pol koruznih storžev v mlečni zrelosti in pol mlade lucerne. Torej zelene koruzne storže in mlado lucerno v razmerju 1 : 1.

S tako silirano mešanico svinj še ne moremo uspešno pitati. Te kisanje mešanice damo svinjam sicer do sitosti, poleg nje na žival in dan še pribl. 3/4 kg žitnega zdroba in 15 do 20 dkg mešanice beljakovinskih krmil, ki jo napravimo iz polovice ribje moke in polovice sojinnega zdroba. Mesto te mešanice lahko damo tudi 3 litre posnetega mleka ali pa 2 litra posnetega mleka in 10 dkg sojinnega zdroba.

Pesa kot dodatek pri siliranju koruznih storžev (kakor posamezno priporočajo) ni dobra, ker je pesa preveč vodena in zavre pri njenem kisanju skoraj ves sladkor v alkohol ter nastanejo velike izgube na hranilnih snoveh.

Marsikje pri nas letos pridelek krompirja ne zadovoljuje in bodo silosne jame za krompir ostale prazne. Da bi te izpolnile svoj namen, jih lahko napolnimo s fino zrezanimi zelenimi koruznimi storži in lucerno ter na običajen način siliramo. Še zelena koruzna stebela, s katerih smo odtrgali storže, lahko še posebej siliramo za govejo živino.

Vernik

Uspešna pomoč, ko običajno ni več pomoči

Zavzvonil je telefon.

— „Tu Veterinarski zavod, Celje. Če utegneta priti k nam. Videli boste „carski rez“ pri kravi!“

*

V prostorni in svetli operacijski sobi Veterinarskega zavoda v Celju je na obsežni in z usnjem pokriti mizi ležala krava. Pred nekaj minutami jo je pripeljal kmet iz Huma v bližini Rogatca.

— „Že sinoči smo opazili, da je prišel njen čas“, je pripovedoval kmet. „Toda vsi naši napori, da bi iz kravinog telesa izvlekli tele, so bili zaman. Uspelo nam je izvléci le zadnje noge. Nato pa se je zataknilo. Ker smo bili nemočni, smo jo pripeljali v Veterinarski zavod.“

Pogled na kravo je bil strašen. Mirno in utrujeno je ležala na operacijski mizi. Iz zadnjega dela sta moleli dve rjavi nogi. Tele je bilo že poginilo. Vse kaže, da so se kmetje preveč „sukali“ okoli krave. Vsak po svoje je skušal pokazati svoje „sposobnosti“.

Sedaj je ležala odločitev na uspešni ali neuspešni operaciji, ki jo tudi veterinarji poznajo pod imenom „carski rez“.

*

Priprave za operativni poseg so se hitro končale.

Na desni strani zunanje stene trebušne votline so v obliki kvadrata s stranico približno pol metra obrili vso dlako.

Strežniki so še enkrat pritrdili vezi, s katerimi je krava privezana k operacijski mizi.

Šele ko je kirurg dr. Veber izvršil v injekcijo anestezijo v hrbtne mozeg, je krava za hip postala nemirna. Tej injekciji je kmalu nato sledila še lokalna anestezija.

Krava je vdano ležala na mizi.

V operacijski sobi je postajalo čedalje bolj ži-

vahno. Glavni kirurg dr. Veber ter šef Veterinarskega zavoda dr. Vomer sta imela obilo posla z dolgotrajnim umivanjem rok. Strežno osebje je pokrivalo kravo z veliko rjuho.

V operacijski dvorani je zavladala tišina. Vse oči so se naenkrat zapičile v kirurško roko in majhen oster nož, ki je že drsel po gladko obriti koži. Njegova pot, za katero se je takoj pokazala kri, je bila dolga okoli 35 cm.

Strežniki so hitro podajali potrebne instrumente.

Nož je znova zarezal. Tokrat v podkožno tkivo.

Odpiranje trebušne votline je bilo končano. S posebnimi instrumenti so zapirali in hkrati pritrdjevali žile. V primeru z rezom je bilo krvavljenje neznamno.

Trebušna votlina je na široko zazevala. S spretno roko sta nato oba zdravnika dvignila iz votline maternico.

Kirurg je prerezal tudi maternico. Rez je bil dolg okoli 30 cm. Poginulemu tetetu je bilo treba napraviti pot.

Krava je še vedno ležala zelo mirno.

Ko pa so spretno zdravnikove roke še bolj odprle votlino in končno odprle tudi posteljico, so se že pokazali prvi deli mrtvega teletčka.

Sledilo je ponovno pripenjanje robov velike votline, da bi preprečili izliv življenjske tekočine iz posteljice v notranjost trebušne votline.

Nastal je kratek premor. Doslej sklonjena operaterja sta se za hip zravnala, kakor da bi ocenila položaj pred najtežjim delom — pred izvlečenjem teletčka iz materinega telesa. Tu je treba veliko previdnosti, saj bi vsak nepravilen poteg nevarno raztrgal notranje tkivo.

Počasi in previdno je bilo opravljeno tudi to. Ob posteljici je ležal poginuli rjavček.

Zadušljiv vonj po topli krvi je napolnil veliko operacijsko sobo.

Krava, ki je vse doslej ležala skoraj negibno in le tu in tam slabotno napela nogo, se je zdrznila. Na njenih velikih očeh je bilo čutili znatno olajšanje.

Glavno delo je bilo opravljeno. Začelo se je najbolj zamudno — šivanje.

Še pred tem pa so kirurgove roke stresle v ranjeno votlino prvi antibiotik — bristacycline. Brez antibiotika bi bil tak operativni poseg skrajno nevaren, ali pravzaprav brezpen.

Odprta maternica je še vedno bila zunaj votline. Treba jo je bilo dvakrat zašiti in nato znova položiti v trebušno votlino.

In ko je ležala v prvotni legi, je moral svo-je delo že v drugič opraviti antibiotik.

Na kravi se je videlo že večje olajšanje. Jezik, ki ga je prej boleče iztegovala, je sedaj skrila.

Šivanje je dolgotrajno. Za maternico je prila na vrsto podtrebušnica, nato muskulturna plast... in končno koža. Vsi notranji deli so bili zašiti s posebej pripravljenim ovčjim črevesom, zunanjo kožo pa je kirurg zažil s posebno svilo.

V eni uri in pet minut je bila celotna operacija z vsemi pripravami končana.

V operacijsko sobo je prišel kmet. Z njegovega obraza je izginila zaskrbljenost. Bil je nasmejan in izrazov hvaležnosti ni hotelo biti konca.

Z vozičkom so odpeljali oslABLJENO kravo na prej pripravljeno ležišče. Zaradi kompliciranega primera je bila zdravnikova kontrola potrebna še nekaj dni.

*

V veterinarskem zavodu v Celju je bil to že 10. primer „carskega reza“ pri govedu. Prvič so poskusili in uspeli s tem posegom 6. decembra lani. Med temi desetimi primeri so enkrat imeli na operacijski mizi celo kobilo — in

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Katere pravice in dolžnosti ima zastavni upnik?

II.

Ko smo v zadnji številki obravnavali pravice in dolžnosti upnika, ki je dobil od dolžnika v svojo varnost kot zastavo kako premakljivo stvar, premočino, smo že opozorili na to, da so zakonski predpisi glede nepremičnin, ki jih da kdo v zastavo, bolj obširni. Zato je treba upnikom, ki vzamejo zemljišče kot zastavo v svojo varnost, marsikaj vedeti, da ne utrpijo škode. Posebno za posojilnice je to velike važnosti. Natančno je treba pregledati zemljiško knjigo, da se prepriča, če je za svoje plačilo dobil zadostno kritje za dolg in če je varnost zadostna. S tem v zvezi moramo še posebej opozoriti na nove vknjižbe, ki jih je treba izvršiti za posojilodajalca.

Vzemimo slučaj, da hoče lastnik kakega zemljišča poiskati posojilo in še ne ve prav, koliko in pri kom, vendar pa ima še druge nevknjižene dolgove in hoče zaradi tega novemu posojilu zagotoviti nekako prednost, sebi pa lažjo prošnjo. V tem slučaju vknjiži sam tako imenovano zanzambo vknjižbenega reda za posojilo, ki ga hoče najeti. V tej zanzambi napove najvišji znesek, ki ga hoče dobiti. Če lastnik, ki posojilo išče, tudi še ne bi imel drugih vknjiženih dolgov, je vendar važno vedeti, da dolžnik lahko izrazi to vknjižbo v zemljiški knjigi do najvišjega zaznamovanega zneska. Na tem mestu je lahko dolžan tudi obresti, ki jim pa ni treba, da so posebej zaznamovane, ker uživajo stranske pristojbine, kakor n. pr. obresti, popolnoma isti red kot vknjiženi kapital. Če se torej računa vrednost ponujene zastave, se mora v takem slučaju računati nekaj več, kot znaša vknjiženi najvišji znesek, da se ne zaračuna pri vrednosti zemljišča, v kolikor je še neobremenjeno.

Pri pregledu zemljiških knjig najdemo večkrat na prvih mestih še vknjižene stare dolgove, ki včasih sploh ne obstojajo več in jih lastnik zemljiške knjige še ni dal brisati, ker se je hotel izogniti potrebnim stroškom za izbris. Za upnika, ki se hoče zavarovati, pa je zelo važno, kako je zemljiška knjiga v redu, ker le na ta način lahko preцени, koliko je zemljišče oziroma posestvo vredno. Mogoče bi bilo, da kak dedič že umrlega in vpisanega upnika trdi, ako terjatev ni zastarana, da še ni vsa ali da še sploh ni plačana. Na vsak način je torej previdno, da zahteva novi upnik pred izplačilom posojila, da se taki neobstoječi ali sploh vpisani dolgovi pregledajo in prej izbrišejo.

O tem, kako se izbrišejo taki dolgovi, bomo govorili še kasneje, ko bomo obravnavali izbrise. Sedaj stojimo še pred previdnim novim vpisom dolga.

Pri kmečkih posestvih so navadno na prvem mestu vknjiženi užitki. Obstoje namreč tudi užitki, ki kmečko posestvo hudo obremenjujejo, ker je mladi posestnik za vsako ceno hotel dobiti posestvo v svoje roke. Nasproti temu pa so tudi zelo nizki užitki, ki posestva ne obremenjujejo, vendar užitkar kar tako životari.

Torej tudi vrednost užitkarstva je treba posebej preračunati, posebno še, če gre za datjavte v naturalijah, ko gredo cene skokoma navzgor. Primerjati je treba vse v vrednostjo posestva. Previdnosti je treba posebej še takrat, če je užitnini prilepljena še kaka druga obveznost, ki je vknjižena v zemljiški knjigi. Če bi pa nastopile težave in bi bilo še težko dati kako posojilo, je mogoče pomagati na ta način, da prejšnji upniki odstopijo od svojega prvenstvenega reda v korist novemu upniku, kar se lahko zgodi s pripombo ali popolno vknjižbo. O razliki med obema pa prihodnjic več.

uspeli. Pri malih živalih pa je „carski rez“ že v praksi več let.

Prednost „carskega reza“ je velika. Zaradi popolnoma sterilnega posega je možnost obstoja krave in njene nadaljnje plodnosti normalen rezultat.

Izreden uspeh, ki ga je celjski Veterinarski zavod dosegel prav v tem težkem in nedvomno kočljivem operativnem posegu, pričrličljivo govori o solidni rasti zavoda. M. B.

Avstrija želi poglobiti gospodarske odnose z Jugoslavijo

Začetkom tega tedna sta bivala v Beogradu predsednik avstrijske zvezne trgovinske zbornice Dvořak in generalni sekretar dr. Korenek, ki sta na posebni tiskovni konferenci govorila o gospodarskih odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo. Ob tej priložnosti je predsednik Dvořak izjavil, da je namen njihovega obiska izmenjava mnenj o gospodarskem sodelovanju med obema državama in da so na dosedanjih takih sestankih razgovori o jugoslovansko-avstrijskih gospodarskih odnosih znatno napredovali.

Predsednik Dvořak je ob svojem obisku v Beogradu povabil predstavnike jugoslovanske trgovinske zbornice, naj bi koncem oktobra obiskali Dunaj.

Za december predvidevajo začetek pogajanj za sklenitev nove jugoslovansko-avstrijske trgovinske pogodbe in je generalni sekretar dr. Korenek izrazil mnenje, da bo prva naloga na decembrskih pogajanjih, da obe stranki proučita medsebojne možnosti za nadaljnje gospodarsko so-

delovanje. Hkrati je poudaril, da pomembno priprave za te razgovore dokaz, kako zelo Avstrija želi nadaljevati razvoj svojih gospodarskih odnosov z Jugoslavijo in kako si želi te odnose še poglobiti.

Avstrijsko-jugoslovanska komisija za vodno gospodarstvo na Dravi

Kakor je poročal na torkovi seji ministrskega sveta minister za kmetijstvo in gozdarstvo, bo v sredo v Opatiji ustanovljena seja mešane avstrijsko-jugoslovanske komisije za vodno gospodarstvo na Dravi.

Avstrija in Jugoslavija sta se namreč sporazumeli, da ustanovita stalno mešano komisijo, ki bo urejevala medsebojna vprašanja vodnega gospodarstva na Dravi. Na tem področju so že doslej imeli številne seje in konference, na katerih so sklenili sporazume, ki koristijo obema deželama zlasti z ozirom na izkoriščanje Drave v elektro-gospodarske namene.

Jugoslavija in Egipt povišali diplomatska predstavništva

Vladi Jugoslavije in Egipta sta se sporazumeli, da povišata medsebojni diplomatski predstavništvi v Beogradu in Kairu v veleposlaništva. Ob tem sklepu poudarjajo, da je to stvaren sad razvoja prijateljskih stikov med Jugoslavijo in Egiptom in da je bilo v zadnjih treh letih za

te stike značilno nenehno prizadevanje ne samo glede okrepitev medsebojnih vezi, marveč tudi glede razširitve sodelovanja na vseh področjih meddržavne dejavnosti.

Pomemben prispevek k poglobitvi stikov med Jugoslavijo in Egiptom je bilo nedvomno tudi srečanje maršala Tita in ministrskega predsednika Nassera v Sueskem prekopu ob Titovem povratku iz Indije in Burme. Prav tako pa bo velikega pomena tudi predvideni obisk Tita v Egiptu.

Puch-Roller 54

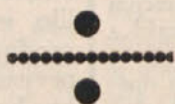
dobro ohranjen — poceni za oddati
Povprašati: Celovec, telefon 33-70

FRUKTUS

KOPER

IZVAŽA:

- SADJE
- ZELENJAVO
- PULPE
- SOKOVE
- PARADIŽNIKOVO MEZGO

KOPER

Tel. 74 in 155

Vedno manj gospodinjskih pomočnic

Na zasedanju Sindikata delavcev za osebne služnosti je referentka za ženske v Avstrijski sindikalni zvezi Wilhelmine Moik v svojem govoru povedala, da stanje ženskih delojemalk danes ni višje, kakor je bilo leta 1910. Pač pa se je spremenila zaposlitev na delovnih področjih. Žene danes niso več tako številno zaposlene kot gospodinjske pomočnice, postrežnice in perice, temveč bolj v obratih in delavnicah. To pa zaradi tega, ker uživajo na tem področju boljše zaščito socialnega zavarovanja.

Govornica je dejala, da je edino v kmetijstvu število ženskih delovnih sil naraslo. Dočim je bilo leta 1910 med sto v kmetijstvu zaposlenimi osebami 46 žensk, jih je bilo leta 1951 celo 53. V trgovini

in prometu je število zaposlenih žena naraslo od 22 na 30 odstotkov. V prostih poklicih in v javnih službah je število ženskih uslužbenec naraslo od leta 1910 do 1951 od 34 na 46 odstotkov. Število gospodinjskih pomočnic pa stalno pada. Leta 1951 je bilo v Avstriji 49.346 bolniško zavarovanih gospodinjskih pomočnic, leta 1954 pa samo še 39.756.

V poročilih raznih sindikalnih sekcij so navajali, da morajo mnoge mladoletne gospodinjske pomočnice delati po trinajst in še več ur. V resoluciji, ki so jo na zasedanju sklenili, zahtevajo med drugim skorajšno sklenitev zakona o delovnem času in materinski zaščiti, ki naj velja tudi za gospodinjske pomočnice, kakor tudi pravica do brezposelne podpore.

Koliko rentnikov bo prejelo trinajsto rento?

Zavodi za rentno zavarovanje so zaključili svoje pripravljeno delo za izplačilo trinajste mesečne rente. Iz tega sledi, da bodo vsi upravičeni rentniki, ki jih je okoli 570.000, prejeli svojo trinajsto rento v začetku oktobra. Za nakazilo te ren-

te bo letos potrebnih več kot 256 milijonov šilingov. Že samo največji avstrijski socialni zavod Splošna invalidska zavarovalnica bo izplačala trinajsto rento 353.000 osebam, za kar bo potrebovala 164 milijonov šilingov.

Prepovedano zborovanje nacističnih vojakov

V Salzburgu je nameravalo neko društvo bivših nacističnih vojakov, katerega centrala je v Zapadni Nemčiji, za 1. in 2. oktober prirediti zborovanje pripadnikov bivših hitlerjevskih edinic, ki bi se ga udeležili tudi zapadnonemški zastopniki. Značilno je, da je za zborovanje, ki je v očitnem nasprotju z določili državne pogodbe, delal propagando tudi koroški klerikalno-nacionalistični tisk. Salzburška po-

licijska direkcija je po navodilu notranjega ministrstva prepovedala to zborovanje.

Sporazum o potovanju avstrijskih turistov v Bolgarijo

Avstrijski turistični urad in bolgarske oblasti so sklenile sporazum, po katerem bodo lahko avstrijski turisti potovali v Bolgarijo. Sporazum bo stopil v veljavo verjetno že prihodnje poletje.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 20.00, 22.00, 24.00.

Sobota, 1. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 10.15 Šolska oddaja: Avstrija v narodni glasbi in pesmi — Gradiščanska — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.35 Pozdrav nate — 16.20 Kličemo mladino — 18.00 Iz parlamenta — 18.30 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi (slov.) — 19.45 Otvoritev graškega jesenskega sejma.

Nedelja, 2. oktober:

7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.20 Kmečka oddaja — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Kulturna oddaja iz Južne Tirolske — 19.00 Športna poročila — 19.45 Oddaja zveznega kanclerja — 20.15 Nove pesmi ob novem vinu — 21.00 Kdo je storilec, kriminalna uganka (rešitev).

Ponedeljek, 3. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 9.00 Pozdrav nate — 10.15 Šolska oddaja — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Jaka Špicar: Sentjur je pomagal (zvočna igra — slov.) — 16.00 Znanje za vse — 18.00 Šlagerji — 18.45 Za našo vas (slov.) — 20.20 Mednarodni šlagerji.

Torek, 4. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Medicinsko predavanje: Bodo očala odveč? — 9.00 Pozdrav nate — 10.15 Šolska oddaja — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Zdravniški vedež. Kulturni pregled (slov.) — 16.00 Znanje za vse: Zakaj je morje slano — 18.00 Šlagerji — 18.45 En mesec deželne politike — 20.20 Beg iz Seraja, Mozartova opera.

Sreda, 5. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 11.00 Šolska oddaja: Rodovitna Afrika — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Za ženo in družino (slov.) — 15.45 Za vesele male ljudi — 16.15 Narodne pesmi in glasba — 18.45 Domače pesmi (slov.).

Četrtek, 6. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 9.00 Pozdrav nate — 10.15 Šolska oddaja — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Polke in valčki za vesele ljudi (slov.) — 18.00 Šlagerji — 18.30 Govori UNESCO — 18.45 Kmečka oddaja — 19.30 Philips-revija — 20.20 Pri nas doma — 21.00 Zvezde nad Alpami (italijanski zbori pojejo ljudske pesmi).

Petek, 7. oktober:

5.50 Kmečka oddaja — 8.45 Za hišo in dom — 9.00 Pozdrav nate — 11.00 Šolska oddaja — 11.45 Oddaja za podeželje — 13.55 Poročila in objave. Od pravljice do pravljice (slov.) — 16.00 Znanje za vse — 18.00 Šlagerji — 18.45 K'k je bou pa k'k je še kej... (slov.) — 20.45 Zadnji dan (slušna igra).

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 1. oktober:

6.35 Valčki in polke v koncertni izvedbi — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.45 Pojte z nami otroci — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.20 Pionirski kotiček — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Nove knjige — 18.00 Okno v svet: V deželi kave — 18.35 Jezikovni pogovori — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 2. oktober:

6.10 Vedre in poskočne melodije — 7.35 Priljubljene melodije Suppeja, Zellerja in Lehara — 8.15 Pisan spored slovenskih narodnih in umetnih pesmi — 9.30 V glasbi iz dežele v deželo — 13.30 Pol ure za našo vas — 14.00 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Po naši lepi deželi — 21.00 Kulturni razgledi.

Ponedeljek, 3. oktober:

6.35 Pohorski fantje pojo in igrajo — 11.05 Radijska šola — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Slovenske narodne in izvedbi ansamblov, zborov in solistov — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 15.45 Partizanske pesmi — 16.00 Zdravstveni nasveti — 18.00 Radijska univerza — 20.00 Kulturni pregled.

Torek, 4. oktober:

6.35 Iz operet in glasbenih revij — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.45 Cicibanom — dober dan! — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.20 Pionirski kotiček — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Zunanje-politični feljton — 18.30 Športni tednik — 20.00 Tedenski notranje politični pregled.

Sreda, 5. oktober:

7.10 Igrata Češka godba in trio Dorka Škobernetna — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.15 20 minut s tamburaškim orkestrom — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Pisan spored narodnih pesmi in plesov jugoslovanskih narodov — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Spoznajmo otroke v prvih življenjskih letih — 18.00 Iz kolektivov za kolektive — 18.35 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.

Četrtek, 6. oktober:

6.20 Naš predlog za vaš jedilnik — 11.05 Gospodinjski nasveti — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.25 Ljudsko-prosvetni obzornik — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 16.10 Glasbene uganke — 18.10 „Pesem skozi stoletja“ — 18.30 Radijska univerza — 20.00 Mladinska oddaja — 20.20 „Četrtek večer“ domačih pesmi in napevov.

Petek, 7. oktober:

7.10 Popevke in ritmi — 11.05 Gospodinjski nasveti — 11.45 Cicibanom — dober dan! — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Iz domačih oper: Gorenjski slavček, Hlapec Jernej — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Modni kotiček — 18.50 Igra Češka godba — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 Mednarodna radijska univerza.